

O bolavých místech našeho školství.

Komunističtí pohlaváři pohledem Saši Sokolova.

Otazníky nad potenciálním novým členem OSN.

Kulturní

noviny

PRVNÍ DRUŽSTEVNÍ LIST PRO SPOLEČNOST, POLITIKU, VĚDU A UMĚNÍ

29 Kč / PŘEDPLATITELÉ 25 Kč

V ČÍSLE:

2 STRANA

STUDENTI PROTI MOCI

Kauza litoměřického gymnázia.

6 STRANA

RUDOLF STEINER

Pražská pocta velkému vizionáři.

9 STRANA

TOUHA DĚLAT FILM

Vyšel životopis Gustava Machatěho.

PŘIPRAVUJE SE

Na říjen připravujeme literární přílohu.

V sobotu 15. října pořádáme v Jihlavě v Domě kultury a odborů konferenci s názvem **DOBÝVÁNÍ INFORMAČNÍ PEVNOSTI.**

Bude zaměřena na alternativní formy médií a pluralitu v mediálním světě. Bližší informace zveřejníme na www.kulturni-noviny.cz.

DRUŽSTEVNÍ PROJEKT

Jsmo prvním českým mediálním družstvem. Naše členy spojuje idea vytvořit nezávislé médium s akcentem na témata občanské společnosti a kultury.

Rozšiřování družstva je cestou ke stabilitě novin, k nezávislosti na čistě komerčních mechanismech. Členství je investice do nezávislosti. Informace o družstevním projektu a dosavadní činnosti:

www.kulturni-noviny.cz.

Noví členové získávají předplatné na jeden rok zdarma a v dalších letech s třetinovou slevou.

1. Informace o družstvu:
druzstvo@kulturni-noviny.cz

2. Informace o předplatném a obecné dotazy:
info@kulturni-noviny.cz

3. Náměty a reakce:
redakce@kulturni-noviny.cz

Nejjednodušší podpora projektu:

Předplat'te si Kulturní noviny!

VYZKOUŠEJTE NÁS!

SMS = číslo KN ZDARMA

Pošlete SMS (běžný tarif) ve tvaru:

Jméno-Příjmení-Ulice-Číslo-Obec-PSC na **608 573 963**

Multikulturalismus: Přínos, problém, nebo výmluva?

Otevřená společnost přináší problémy: střetají se v ní lidé s různou kulturní a civilizační výbavou. Multikulturalismus je ideologické zdůvodnění jednoho ze způsobů řešení těchto problémů: pro někoho evangelium, pro jiného povrchní ideologie, nebo dokonce zdroj vážných společenských problémů. Za tím vším jde ale o víc, o hlubší tříbení elementárních principů fungující otevřené společnosti.

MARKÉTA HRBKOVÁ

Norské události posledního červencového týdne vystavily Evropu – pokud pomíneme snahu mnoha českých a některých světových médií i osobností odbýt vše jednoduchým poukazem na psychickou nemoc aktéra – hlubokému šoku, který míří až někam do hloubi našeho vnímání sebe samých, ruší a obviňuje z naivity naše sdílené, i když většinou neformulované přesvědčení, že „něco takového již k Evropě nepatří“. Toto bolestné uvědomění ještě zesiluje paradox, že Norsko je obecně vnímáno jako jeden z nejtolerantnějších a nejdemokratičtějších systémů, jaké se v současné Evropě nacházejí. Psychiatr Cyril Höschl se 27. července v TV Interview nechal slyšet, že „multikulturalismus je do značné míry mrtev, aspoň v té míře, v jaké byl celkem nerealisticky ideologizován jako něco, co je

naprosto bezproblémové, všichni jsme si rovni, všichni stejně málo krademe, stejně málo lžeme“. Na první pohled by se mohlo zdát, že jeho slova se shodují s vyjádřením norské chargé d'affaires Tjany B. Nilsenové, že „Norsko přišlo o nevinost“, při bližším zkoumání však zjistíme, že norská politická reprezentace i veřejnost si z prožitého utrpení odnáší poznání zcela jiné a ztrátu nevinosti považuje nikoliv za odkrytí naivity či romantické nezralosti vlastních postojů a nutnost jejich revize, ale za výzvu k jejich prohloubení a dalšímu promyšlení.

Otevřenost není relativismus

Karl R. Popper (jehož Cyril Höschl provázel při jeho návštěvě Prahy) ve své knize *Otevřená společnost a její nepřítel* (1945) poukazuje na tento rozdíl a říká, že pluralitní společnost nesmí hledat

„co nejvíc štěstí pro všechny“, ale „minimalizovat utrpení na co nejmenší míru“, neboť hledání štěstí pro všechny nakonec vede k utopii, od níž je až příliš lehká cesta k totalitě, kdežto snaha o minimalizování utrpení přináší dvě nezanedbatelné výhody: postuluje vědomí vlastní nedokonalosti a neubírá prostor individuální aktivní odpovědnosti občanů, nestaví si před oči předem daný cíl, je muž by se měla připodobňovat. Jedním z hlavních pojistných mechanismů, které zajišťují otevřenost

Pokračování na straně 4.

KOMENTÁŘ JIŘÍHO PLOCKA

Multikulturní svět

Píšu tyhle řádky na Taiwanu, uprostřed hlavního města Taipei. Na malé ploše tu žije ke třem milionům obyvatel. Ulice v centru města jsou úzké, domy od několika pater po několik desítek. Je září, už se brzo stmívá. V sedm je úplná tma, uličky se plní lidmi vyrážejícími do hospůdek anebo jen tak do parku. Na malém náměstíčku s prolézačkami jich posedávají a postávají desítky. Klábosí, pokušují, mezi nimi běhají děti, kluci kopou do balónu. Je slyšet rachot stahovaných kovových rolet – to ale jen u některých obchůdků a kanceláří. Většina z krámků, bister a hospůdek má otevřeno do půlnoci. I přes ni. Zdá se, že všichni jsou venku. Taiwanci jsou neobyčejně společenská. A požitkáři, nenasatní objevovatelé nových chutí a zážitků. Mají také kde! V přízemí téměř každého domu něco je: otevřené bistro s místními jídly, nebo jen nápojový pult či přihrádky s čerstvým ovocem,

hospůdky s kuchyní japonskou, thajskou, vietnamskou, singapurskou, hongkongskou, západojiho-, východočínskou, mongolskou – a také bavorská hospoda s čepovaným pivem. Zrovna tam láká blondáta hospodská v kroji užaslé kolemjdoucí na „Bierfest“. Taipei je vcelku bezpečné město, v noci se člověk nemusí bát vyrazit ven.

Byla už úplná tma, když jsem se ztratil v nepřehledné spleti ulic, kde už nebyly hospůdky, ale především sídla firem, banky a kanceláře. Nikde nikdo. Zkoušel jsem, jestli se najdu v mapě plné čísel a čínských znaků s občasným anglickým přepisem názvu ulice. Najednou ke mně přistoupila odhadem dvacetiletá dívka, studentka, s dotazem: „Co hledáte?“ – „Sebe,“ řekl jsem. „Jste poblíž Čankajškova památníku. Jestli chcete, zavedu vás tam.“ Hurá, jasný orientační bod. A ještě s přednáškou o historii Taiwanu!

Čínská, vietnamská, japonská a kdovíjaká kultura (míním tím lidi, nejenom jídla na talíři) se tu potkávají přátelsky. Pro nás splývají, ale přitom jsou velmi rozdílné, vzdáleny od sebe jazykem a tisíci kilometrů. Jejich vztahy byly v minulosti dramatické.

Pokaždé, když jdu navečer v Brně po ulici Bratislavské a vidím ty postávající hloučky tamějších romských obyvatel, hlučně na sebe pokřikujících, přeskakuju špinavé kaluže z ucpané kanalizace a vnímám ostražitost na obou stranách – u místních i neromských kolemjdoucích, říkám si, to není v pořádku. Všichni jsme doma v této zemi, ale jak k sobě najít cestu? Nejsem si jist, zdali nám ji ukazují mediálně aktivní odborníci na soužití. Ta cesta začíná v každém z nás. Nezačíná však výčitkami a vyvoláváním pocitů viny. Ani na jedné straně.

9 771804 889023

BEZ PARDONU

Bohu ano, církvě ne!

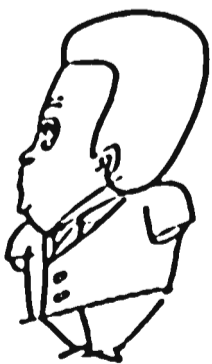
... tak mladí španělští katolíci přivítali Benedikta XVI., když 18. srpna přicestoval do jejich země (kde se aktuální nezaměstnanost mladých pohybuje okolo čtyřiceti pěti procent), aby se zúčastnil Světového dne mládeže (čti: katolické mládeže). Část „jeho“ mládeže (podporovaná peticí proti návštěvě, kterou podepsalo sto dvacet kněží z nejchudších španělských farností) ho hned na začátku cesty, jejíž především bezpečnostní náklady byly odhadnuty na padesát až sto milionů eur, přivítala i dalšími hesly jako „Méně krucifixů, více pracovních míst“ a „Toto není Den Papežovy mládeže“ (což byla možná nemístná narážka na organizaci, jejímž byl Joseph Ratzinger v mládí povinným členem, a zároveň poměrně přílehavé vyjádření pocitu mladých křesťanů, kterým se zdá, že vůz katolické hierarchie na kamenité cestě mocenských zájmů kdesi vytrousil Ježíše Krista).

Člověku, narozenému v panzersocialistickém „Táboře míru“, to připomíná mnohé. Především všemocnou politickou organizaci, která má „otcovský dohled“ téměř nad všemi projevy života na své polokouli, organizaci, kterou využívají její vznešené učení (jež kdysi – po tvrdé likvidaci všech „heretiků“ – ukradla, načez si uzurpovala monopolní práva na jeho „světové zastoupení“) ztělesňují většinou starší lidé, jejichž názory na chod světa se zastavily před více než půl stoletím a kteří (tak jako lokomotiva nastavená na zpětný chod) táhnou svou organizaci plnou parou dějinami zpět.

Jak to dopadlo u nás, víme všichni. Ti nemnozí mladí, kteří zjistí, že ideálem Pražského jara nebyl jen „boj mezi dvěma frakcemi komunistů“ (jak to stojí v dnešních učebnicích dějepisu), a „zahoří“ pro stejné ideály jako Jan Palach, jsou v nebezpečí, že se záhy dostanou na vládní seznamy podezřelých z levicového extremismu. Získalo si mě titulní heslo španělské mládeže. Pokud volá to, co volá, v budoucnu se stěží najde ideolog, který by jí, s poukazem na zločinný charakter římskokatolického establishmentu, odřízl cestu ke Kristovu učení. I my bychom, slovy Jaroslava Hutky, „jednou byli dál“, kdybychom v Listopadu 1989 volali: „Socialismu ano, straně ne!“

TOMÁŠ KOLOC

VÝROČÍ

František Halas na karikatuře Františka Bidla

František Halas (3. 10. 1901 – 27. 10. 1949)

3. října 1901 se v rodině brněnského dělnického aktivisty narodil básník František Halas, jedna z nejvýraznějších osobností meziválečné literární avantgardy. Napsal sbírky *Kohout plaší smrt*, *Dokořán*, *Torzo naděje* nebo lyrickou prózu *Já se tam vrátím*. Po smrti se stal terčem nenávisné kampaně jako představitel pesimistického umění. Ale následující krédo nezní moc pesimisticky: „Myšlenka opěná o charakter se vždy prodere ke slávě.“

Litoměřická lekce technokratům

Případu litoměřického gymnázia jsme se věnovali už v předchozím čísle, protože je charakteristický pro atmosféru, která ve společnosti panuje. Nekompetentní zásahy krajských radních do řízení školy ukázaly propast mezi občany a prostředím profesionální politiky.

JIRÍ PLOCEK

Dne 1. září roku 2009 se začal na Gymnáziu Josefa Jungmanna v Litoměřicích odvíjet dramatický příběh. Do funkce nastoupila nová ředitelka PaedDr. Eva Bulasová. Jmenoval ji zřizovatel školy, Ústecký kraj, ačkoliv výběrové řízení vyhrál jiný uchazeč. Zřizovatel má však právo rozhodnout dle svého. Je nutno připomenout, že v kraji má většinu ČSSD a Eva Bulasová je členkou této strany, na rozdíl od vítěze výběrového řízení. Během prvního roku svého působení ředitelka stihla mimo jiné nakládat s penězi Nadačního fondu bez vědomí jeho zástupců, zadávat zakázky firmě, kde pracoval její bývalý manžel, přinutit k odchodu několik pedagogů (zvláště shodou okolností to byli účastníci výběrového řízení na ředitele) a současně přijmout nové pracovníky ze svého předchozího pracoviště. V září 2010 založili někteří nespokojení radikálnější učitelé odbory, aby přiměli ředitelku komunikovat o základních krocích při řízení školy. Současně rostla nespokojenost rodičů. Ředitelka nesáhla přípravu rozvrhů v novém školním roce, vládl v nich zmatek. Nevěnovala se dostatečně ani zajištění nových státních maturit. Od začátku roku 2011 přibývalo výpovědí a hrozeb dalšími odchody (jež, jak se nakonec ukázalo, nebyly podloženy přesvědčivou ekonomickou rozvahou, nýbrž snahou zlikvidovat „neposlušnou“ odborovou organizaci). Kromě odporu ze strany nespokojených pedagogů se zvedala vlna protestních akcí ze strany rodičů a dále širší veřejnosti (petici za odvolání ředitelky podepsalo 1200 litoměřických občanů!). Závažnost situace si začali uvědomovat i někteří mimo kraj stojící představitelé ČSSD a snažili se intervenovat. Působení ředitelky Bulasové lze shrnout do principiálních výtek: omezené autoritativní řízení, neschopnost otevřené komunikace, klientelismus, sociální necitlivost a spolehání se na mocenskou zástihu nadřízeného orgánu – v tomto případě Rady Ústeckého kraje a jmenovitě dvou radních za ČSSD, Ing. Pavla Koudu a Ing. Petra Jakubce.

Několikaměsíční aktivity odborářů, rodičů a studentů (jednání, protestní akce, petice, podněty Školní inspekci, ministerstvu, krajským orgánům atd.) nakonec vyústily v dramatický začátek školního roku – veřejnou demonstraci občanů a stávkou studentů 1. září a následné ohlášení ředitelčina odstoupení k 30. září. Výmluvný přehled historie celé kauzy i různé dokumenty (z obou stran) zveřejňuje webová stránka www.sosgjj.webnode.cz. Z pozice zástupce rodičů se k ní vyjadřoval dlouhodobě dr. Martin Šimsa v internetovém Deníku Referendum.

Reformy za každou cenu?

Na střední školství je dnes vyvíjen tlak, aby snížilo náklady (populačně slabší ročníky) a současně se zreformovalo (klesající úroveň vzdělanosti absolventů), přičemž snížení nákladů leží na bedrech krajů. V širším kontextu lze vnímat nasazení stranické ředitelky Bulasové jako součást řešení tohoto úkolu. Nepřímo nám to potvrdil hejtman Jihomoravského kraje Michal Hašek (viz strana 12). Místo odpovědi na otázku, jak by postupoval v konkrétním případě litoměřického gymnázia, obhajuje především nutnost reformy, čímž prozradil politické priority. Avšak právě Michalu Haškovi je nutno

přičíst bod k dobru: hejtmanským vetem zastavil necitlivé a nepřipravené jednání svých podřízených počátkem letošního roku (kauza šla-panického a dalších víceletých jihomoravských gymnázií), jež směřovalo místo reform k likvidaci kvalitních regionálních škol. Odložil reformy, aby se mohly hlouběji prodiskutovat. Výsledky této strategie budeme znát zanedlouho a budeme se jimi zabývat. Ale vraťme se do Litoměřic.

Litoměřické gymnázium patří ke špičce v Ústeckém kraji, letos dosáhlo nejlepších výsledků u státních maturit. To je věc dlouhodobého přístupu a práce jednotlivých pedagogů, nikoli krátkodobého rozporuplného působení nové ředitelky. Ta evidentně dostala stranický úkol, aby provedla „čistku“ a možná i přípravu na sloučení s jinou školou, což začíná být reformním trendem. Stejně jako technokraticismus, který vylučuje ze hry člověka, jeho citění, pocit smysluplnosti a kvalitu interních vztahů. S občany se zachází jako s figurkami na šachovnici. Kdo se nehodí, jde ven. Absolutně se nepřipouští možnost pochybení či dialogu. Stěžovatel je oceňován jako rozvraceč a škůdce a jsou mu podsouvány nízké osobní zájmy.

Necitlivý technokraticismus, obalený do jakýchkoli vznešených frází o nezbytnosti a prospěšnosti, způsobuje bolest a strach. Na druhé straně však učí občany a v případě škol i studenty, jak nemá vypadat demokracie. Koho by neměli napříště volit. Je potřeba začít důsledně rozlišovat nejen, kdo má jaký program či mediální prezentaci, ale i **jak jedná**. Počátkem února 2010 přijeli na litoměřické gymnázium zástupci kraje udělat pořádek. Předseda odborové organizace Mgr. Petr Bašus popsal setkání takto: „(...) Místo diskuse, otázek a hledání příčin problému jsme slyšeli jen výtky a hrozby. Co jsme se dověděli? Že kraj stále považuje svou volbu ředitelky za nejlepší možné řešení. Diskusi pan radní Kouda odmítl s tím, že nepřijel s nízkým diskutovat. Když jsem mu přece jenom připomněl jeho loňskou větu, kterou pronesl před téměř všemi učiteli školy, že „nebylo vůbec jednoduché instalovat paní Bulasovou do funkce ředitelky“ (čímž de facto stvrdil, že ve jmenování nehrálo roli pořadí doporučené konkurzní komise, ale prachšproště partajní zájmy), vztekle jednacím místnost opustil...“

Orwell po česku

Koncem června se zoufalí rodiče a studenti (v počtu zhruba tří set) vypravili předněst své stížnosti na schůzi Zastupitelstva Ústeckého kraje. Bizarní zážitek z výpravy shrnula učitelka a jedna z rodičů Marie Landová takto: „To, co studenti zažili v předsálí při jednání zastupitelstva, byla nezapomenutelná praktická ukáзка „demokracie“ a škola občanské nauky.“ Nejdříve bylo třeba prosadit „litoměřický“ bod k projednávání. V napjaté atmosféře a za zjevné neochoty některých zastupitelů se to nakonec podařilo. „Děti i dospělí se rozsadili na zem před obrazovku (...) a tiše čekali, až dojde na náš bod. Ve chvíli, kdy se projednával bod 6, náhle nastoupila do předsálí eskorta policistů s tím, že v budově je bomba a všichni musí prostor opustit. V sále však probíhalo jednání nerušeně dál. Jak už jsme zvyklí, že nám v této kauze neustále někdo lže, báli jsme se, že nás vyženou ven a nepustí zpět a že při projednávání naší záležitosti nebudeme. Neuposlechli

jsem policisty hned, ale přistoupili jsme na evakuaci až poté, kdy bylo zasedání skutečně přerušeno a ven šli i poslanci. (...) Po návratu do budovy a obědě zastupitelů konečně pokračovalo jednání. Čekali jsme, že teď tady přijde na řadu náš bod 7, ale to jsme se mylili. Zastupi-

DEMONSTRACE ZA GYMNÁZIUM J.J.

**PŘIDEJ SE K JUNGMANNOVI
TAKY TY !!!**

1. ZÁŘÍ V 7:30 PŘED GJJ**SOSGJJ.WEBNODE.CZ**

telé z levicových stran (tém jde přece vždycky o lidi!) začali navrhopvat, aby se před bod 7 zařadily přednostně body X a Y, které je třeba projednat, a zastupitelstvo skončí v 15.15. (...) Nakonec po minimálně půlhodinovém dohadování, kterým se jen zabíjel čas, bylo odhlasováno, že se bude postupovat po bodech, jak je v programu. (...) V tu chvíli vystoupil radní Kouda s další „kličkou“, že by se vzhledem k časové tísní způsobené bombou měly zkrátit příspěvky diskutujících z pěti minut na dvě. A opět došlo na dohadování, jestli pět minut nebo dvě minuty nebo tři nebo omezeně nebo neomezeně – hlasovalo se o návrzích... – no šílené! Za tu dobu by ty diskusní příspěvky byly už dávno odpřednášené! Říká se tomu „obstrukce“, má to jen psychologický (nikoli faktický) význam a je to nechutné. Nakonec to rozsekla paní zastupitelka Jeníčková, která řekla, ať už nechají těch šaškáren a nezdržují jednání. – Konečně už neexistovala žádná překážka a všichni si museli diskusní příspěvky na téma GJJ poslechnout. To, jak všechny naše stížnosti smetli, jak se nás snažili zesměnit, jak z litoměřických vážených občanů a městských zastupitelů udělali pitomce, jak uráželi studenty – desetileté děti nám nebudou poroučet a kdoví, jestli ti studenti jsou vůbec z toho gymnázia –, už zde nebudou rozvádět...“

Příběh litoměřického gymnázia odstoupením ředitelky zdaleka nekončí. Není jasné, kdo přijde po ní. Studenti i rodiče jsou nadále v pohotovosti a do věci se vložil i zástupce odborového svazu zaměstnanců ve školství. Avšak politický význam této kauzy je už teď nepřehlédnutelný. Je výzvou sociálním demokratům, kteří mají velkou šanci uspět v příštích volbách, aby už na krajské úrovni přehodnotili způsob, jakým chtějí vládnout. Model „Litoměřice“ je nepřijatelný. Stejně jako jsou nepřijatelní určití lidé, kteří v této truchlohře zastupují kraj. Sociální demokracie má šanci stát se politickou silou, která překročí horizont dnešní vládní politiky. Uvidíme, zda se poučí.

Palestinci mají jako jakýkoliv jiný národ právo na sebeurčení

Mahmúd Abbás požádal 23. září o přijetí Palestiny do OSN. Do uzávěrky tohoto čísla nebylo dosud jasné, jak se Valné shromáždění Organizace spojených národů k této rezoluci postaví. Spolupracovník Kulturních novin se proto zamýšlí spíše nad obecnými perspektivami palestinské státnosti v mezinárodních souvislostech.

DANIEL VESELÝ

Idea národního sebeurčení a státnosti Palestinců čelí jednoznačné negaci hrstky členských zemí OSN. A naopak se těší dlouholeté podpoře drtivé většiny členů včetně islámských zemí, jako je Írán, a politické platformy OOP. Později se k této mezinárodní shodě přes frakční pětky připojil i radikální Hamas, jenž zároveň přistoupil na podmínku, která vznik palestinského státu doprovází. Hamas opakovaně hodlal akceptovat existenci Izraele v hranicích dobytých před rokem 1967, tudíž v souladu s celosvětovým konsenzem. Pikantní na celé věci je, že Hamas z postu politického hnutí podle mezinárodních regulí nemá oprávnění uznat existenci jiného státu, ač je to od něj neustále vyžadováno.

Co se vytvoření nového, již 194. členského státu OSN týče, existují vůči němu tři důležité postoje – (1) zamítavý postoj ze strany globálního hegemonu a jeho mocného klienta – (2) souhlasný postoj ze strany většiny států OSN a široké světové veřejnosti – (3) spíše zamítavý postoj různých palestinských organizací a milionů palestinských uprchlíků žijících v diaspoře. Abychom mohli pochopit, o co vlastně na Valném shromáždění OSN jde, je nutné tuto stanoviska podrobit bližšímu pohledu.

Americký prezident Barack Obama ve svém aktuálním projevu na půdě OSN řekl v podstatě to samé, co jeho předchůdci, aniž by si izraelská vláda vedená neústupnými jestřáby Benjaminem Netanjahuem a Avigdorem Liebermanem a vlivná americká lobby AIPAC mohla na něco stěžovat. Prezident Obama potvrdil negativní stanovisko Spojených států vůči vzniku palestinského státu, když tento krok označil za „jednostranný“, a mluvil přitom o úspěších Washingtonu při „mírovém procesu“, ačkoliv žádný takový úspěch neexistuje. Obama také zdůraznil, že se Izrael nachází v nepřátelském regionu; hovořil o izraelských obětech palestinského terorismu, aniž by zmínil Izraelem usmrcené desítky tisíc Palestinců, Libanonců, Syřanů či Egyptanů, pokračující výstavbu ilegálních izraelských osad a zdí atd. Nejprodávanejší palestinské noviny Al-Quds otiskly článek arabského Izraelce, člena Knesetu Ahmeda Tibiho, z něhož vyjímám: „V témže projevu, kde Obama velebil povstání a revoluce v rámci Arabského jara proti tyranii a útlaku (ačkoliv jde o diktátory, kteří byli dlouhodobě podporováni hlavně Washingtonem – pozn. autora), se ani slůvkem nezmínil o izraelské okupaci palestinské země.“ Dále – je nutné si zopakovat, že Spojené státy již v předstihu oznámily, že návrh na vyhlášení palestinského státu budou vetovat v Radě bezpečnosti OSN. Neopomenutelnou úlohu v postoji Obamovy administrativy hraje i to, že si před prezidentskými volbami nemůže proti sobě postavit vlivnou lobby AIPAC. Ta by proti Obamově týmu s velkou pravděpodobností rozpoutala nelibostnou kampaň, což by vedle jiného znamenalo i ztrátu voličských hlasů Američanů židovského původu a mnoha dalších stoupenců židovského státu.

Znalci izraelsko-palestinského konfliktu poukazují na to, že samotné členství Palestiny v OSN na základě hranic z roku 1967

(s možnými úpravami) není v žádném případě útokem na existenci státu Izrael. Naopak, Palestina v těchto hranicích logicky znamená Izrael mimo tyto hranice. Stoupenci palestinského státu kladou důraz na to, že se dlouhá léta zacyklený proces posune konečně dál a že vytvoření palestinského státu bude představovat hmatatelný diplomatický úspěch. Tato volba by Palestincům poskytla důležitý argument při dalším vyjednávání, například o otázce palestinských uprchlíků. Také existuje možnost, že by se nový stát mohl etablovat na mezinárodní scéně, a měl by tak větší příležitost podílet se na globálním dění. Tyto a další okolnosti ale příliš neobstojí v očích Palestinců žijících v exilu, s nimiž se při vytvoření nového státu nepočítá.

Historický krok k vytvoření palestinského státu však, jak uvedeno výše, nereflexuje legitimní požadavky milionů Palestinců žijících v sousedních arabských zemích, ale i na Západním břehu a v Gaze. Opozice vůči tomuto kroku je velká a vychází ze tří zdrojů: povrchní žádost by mohla vést k nezamyšleným následkům; stavění státnosti nade vše ostatní ohrožuje rovnost a práva uprchlíků. Palestinská samospráva nemá žádný demokratický mandát jednat jménem Palestinců nebo si zahrávat s jejich právy a budoucností. Navíc palestinskému prezidentovi Mahmúdu Abbásovi, který žádost o plné členství v OSN předložil, mandát vypršel již před několika roky, takže je jeho právo mluvit za všechny Palestince logicky zpochybňováno. Proti návrhu se postavily i některé palestinské skupiny – Národní výbor pro bojkot či Mezinárodní koalice mladých Palestinců – s tím, že žádost v OSN by mohla skončit odsunem OOP coby oficiální reprezentace všech Palestinců do ústraní a následně vést ke zhoršení postavení Palestinců v Izraeli a uprchlíků v diaspoře. Zároveň by mohla ohrozit „práva a aspirace více než dvou třetin Palestinců, kteří žijí jako uprchlíci v azylových zemích a v exilu, a jejich návrat do svých původních domovů“. Tak by bylo stále palčivě téma palestinských uprchlíků a jejich legitimních nároků podepřených rezolucí RB OSN č. 194 definitivně pohřbeno.

Palestinství uprchlíci nikdy nedostali šanci zvolit si své představitele, a to ani na území

historické Palestiny, ani v Libanonu či Jordánsku. Jeden univerzitní profesor žijící na Západním břehu k případnému vzniku palestinského státu poznamenal, že budování státu v Palestině se provádí způsobem, kdy je posilována politická moc hrstky, nikoliv státnost sama. Palestinská žena žijící v uprchlickém táboře v Bejrútu suše konstatovala: „Kdybych Abbáse volila, musela bych jeho rozhodnutí respektovat. Ale já sama jsem u žádných voleb nikdy být nemohla.“ Kupříkladu v Sýrii mají Palestinci stejné povinnosti a závazky jako Syřané, nikoliv však nárok na sebeurčení ani na politická práva. Mezi další námítky patří skutečnost, že se o moc na okupovaných územích sváří dvě nesmiřitelná politická seskupení, což by přirozeně limitovalo efektivní řízení suverénního státu.

Otázkou rovněž zůstává, jak by takový stát vypadal. Britský reportérský veterán Robert Fisk označil představu palestinského státu za „fantazii“, neboť jej není možné vytvořit proto, že Izraelci ukradli pro svůj kolonialistický projekt příliš mnoho palestinské půdy, na níž vybudovali masivní obstrukce, checkpointy, bariéry, zátarasy a stále se rozrůstající ilegální židovské osady. Fisk píše, že „silniční komunikace pro osadníky vyrobily z mapy Západního břehu rozbité přední sklo havarovaného vozidla“.

Je navysost pravděpodobné, že palestinský stát na půdě OSN nevznikne, především kvůli právu veta, které mají Spojené státy. Řada odborníků se shoduje na tom, že dvoustátní řešení celého konfliktu, tedy vznik palestinského státu vedle Izraele, je mrtvé, a to kvůli obstrukcím ze strany Izraele, o nichž jsme se již zmiňovali. Nicméně není možné nereflexovat alespoň symboliku a popularizaci tohoto kroku; to, že palestinský nárok na sebeurčení je mezinárodně uznáván. Je třeba pokračovat v mravenčí práci, tedy ekonomicky a diplomaticky bojkotovat stále probíhající výstavbu ilegálních osad, pořádat více osvětových kampaní, pokračovat v nenásilných protestech, které se za nezájmu médií odehrávají na Západním břehu, a prosazovat ideu jednoho státu, kde by měli Židé, Palestinci, beduíni či křesťané stejná práva a povinnosti.

Daniel Veselý (1978) je překladatel a publicista.

ODPOSLECH

Zákon, který vadí

23. schůze Poslanecké sněmovny konaná 20. září vešla do historie výrokem poslance Jiřího Krátkého (ČSSD), že v noci pracují pouze prostitutky a zloději. Neméně zajímavé věci však zazněly také v rozpravě o zrušení zákona týkajícího se neziskových zdravotnických zařízení. Poslankyně Soňa Marková (KSČM) prohlásila: „Za prvé to měla být pojistka proti bezbřehé privatizaci nemocnic a za druhé měla být zajištěna potřebná a kvalitní zdravotní péče pro všechny v rámci vytvoření sítě nestátních neziskových zdravotnických zařízení (...) v době, kdy krajské reprezentace začaly převádět své nemocnice na obchodní společnosti, což měl být bezesporu první krok k budoucí privatizaci lůžkové péče na základě stále dokola opakovaného, ale ničím nepotvrzeného tvrzení, že jediným správným hospodářem je soukromý vlastník.“ Ministr zdravotnictví Leoš Heger (TOP 09) reagoval: „Já si myslím, že tady se vůbec nehraje o to, že by v současné době někdo chtěl vytvářet akciové společnosti. Naopak se opakovaně hlásím k tomu, že Ministerstvo zdravotnictví pracuje na modelu – a řeknu to klidně znovu, i když jsem za to byl kritizován – rozumné neziskové společnosti. (...) Já o tom nebudu dále široce hovořit. Jenom vás ujišťuji, že žádná privatizace se nechystá.“ Poslanec David Rath (ČSSD) dokumentoval potřebnost zákona na příkladu nemocnice v Benešově: „Neziskové nemocnice totiž neumožňují, ten zákon neumožňuje, aby si ředitel dělal, co chce. (...) Všechna důležitá rozhodnutí musí schválit dozorčí rada, kde v neziskové nemocnici má sedět zástupce města, lékařské komory, zaměstnanců, samozřejmě i zřizovatele. Teď si vezmeme, jak byly řízeny nemocnice akciové společnosti za Petra Bendla. Do benešovské nemocnice pan Bendl dosadil pana Petříka. Pan Petřík mu dělal zdravotního radu. Pak ho přesunul jako ředitele benešovské nemocnice a na jeho místo dal jeho družku paní Hellerovou. (...) Takže to vedlo k tomu, že pan Petřík, člen ODS, nebo řekněme kamarád pana Bendla, poté co dovedl benešovskou nemocnici do obrovských dluhů jako akciovou společnost – kde je, prosím, to vaše proklamované, že obchodní společnosti hospodaří líp než příspěvkové organizace nebo neziskový sektor? (...) To vedl váš ředitel, spřízněný s vašim hejtmánem, byla to obchodní společnost, kraj ji ještě potajmu dotoval, přesto měla obrovské dluhy, nějakých čtyřicet milionů dluhů! Tak tento pan Petřík, který tam vyrobil takovýchle dluhů v té obchodní společnosti, si nakonec sám jako předseda představenstva a svým kamarádům z představenstva a z vedení nemocnice, to byli titíž lidé, schválil odměny asi čtyři miliony korun. Za to, jak pěkně tu nemocnici zadlužili!“ Poslanci vládní koalice nakonec prosadili zkrácení lhůty pro třetí čtení zákona na čtyřicet osm hodin.

jg

**Zhasněte!
Budeme podnikat!**

Pokračování ze strany 1.

společnosti, je pak v jeho podání možnost vládu sesadit (tuto možnost autor ukazuje na konfrontaci s Platónovou *Politeiou*), důležitým rysem takové společnosti je připravenost k vlastní proměně.

Ve svém projevu k udělení ceny Dr. Leopolda Lucase v roce 1981 *Snášenlivost a intelektuální odpovědnost* tento autor píše: „Voltaire založil toleranci na tom, že si máme navzájem odpouštět naše hlouposti. Velmi rozšířenou hloupost, jíž je intolerance, však Voltaire pokládá za těžko tolerovatelnou. Tady má totiž tolerance své meze. Přiznáme-li intoleranci právo na to být tolerována, zničme tím toleranci i právní stát. To byl osud Vymarské republiky.“

Ve své stati Karl R. Popper dále pokračuje vysvětlením rozdílu mezi „relativizmem“ a „kritickým pluralizmem“, kterýžto rozdíl je také jádrem jeho příspěvků k filosofii vědy. „Zatímco relativizmus, který vyrůstá z laxní tolerance, vede k panství násilí, může kritický pluralizmus přispět k jeho zkrácení. V protikladu mezi relativizmem a kritickým pluralizmem

má rozhodující význam pojem pravdy. Relativizmus je postojem, že lze tvrdit vše, anebo téměř vše, a tudíž nic. Všechno je pravda, nebo nic není pravda. Pravda je tudíž bez významu. Kritický pluralizmus je postojem, v němž se v zájmu hledání pravdy přijímá každá teorie do zápasu mezi teoriemi – a čím více teorií, tím lépe. Tento zápas spočívá v racionální diskusi o teoriích a v jejich kritické eliminaci. Tato diskuse je racionální, což znamená, že v ní jde o pravdivost konkurujících teorií: ta teorie, která se jeví v kritické diskusi jako pravdě nejbližší, je lepší, a nejlepší teorie vytlačí teorie horší. Jde tedy o pravdu.“

Otevřenost je zápas s vlastní úzkostí

V posledních měsících až podezřele často (a nejen u nás) narážíme na odkazy na Vymarskou republiku, tedy Německo před nástupem nacistů, připodobňování situace k situaci před vypuknutím druhé světové války, úvahy o postmodernismu jako o rozpadu hodnot a propadu do tenat bezzákladnosti, nevíry a relativismu, které jsou zárodkem úzkosti a strachu a, jak zmíněno, plodí násilí.

Slova Karla Poppera, vyslovená v době, kdy Evropa zela rozdělena na dva nepřátelské tábory, jako by dnes znovu ožívala. Ve vzduchu jako by se vznášela nutnost znovu formulovat a pronést procesem zpochybnění a nového uchopení to, co bývalo snad největším evropským přínosem a bohatstvím – občanské ctnosti a práva, péče o veřejnou sféru, rovnost a demokratické hodnoty.

Čím dál víc se zdá, že politika je privatizována, národní vlády slouží více nadnárodním ekonomickým subjektům než lidu, i odvolatelnost politických představitelů se zdá být přinejmenším diskutabilní, neboť strany jsou stále závislejší na přísunu financí, které je uvrhují do poroby ekonomických subjektů, jež je poskytují, a v mnoha případech se na vládních postech k překvapení občanů zjevují stále stejné tváře, které už dávno ztratily jejich důvěru.

V této atmosféře v mnoha zemích dochází k oslabení veřejné sféry i diskuse, občané znavení a frustrovaní pocitem bezmoci se utíkají k soukromým steskům na internetových sítích, které se zdají být jakousi náhražkou veřejných diskusí, potkáváme častěji emotivní výlevy a vztek než racionální zvažování problémů a v mnoha zemích narůstají preference stran, které těchto emocí využívají ve svůj prospěch. Naše dohady o právech až příliš často nesou punc dohadů byrokratických a technokratických, chybí diskuse o obsahu a paradigmatech, na nichž by společenství států mělo stát. Rostoucí počet imigrantů z jiných civilizací se pak stává nabízejícím se cílem projevů této frustrace.

Evropa, léta navyklá na určité výsadní postavení jakési „lepší“ civilizace (v mnohém nesené také historií imperialistických válek a porobování jiných kontinentů), se jen těžce smiřuje se situací, v níž toto postavení ztrácí, a místo toho, aby se pokoušela je získat skutečnými výdobytky, které jí tuto výsadu léta poskytovaly, tedy vzdělaností, vysokými (zdaleka nejen ekonomickými) standardy života svých občanů a důrazem na racionalitu a snášenlivost, setkáváme se s pokusy vyrovnat se s nastupujícími velmocemi jejich napodobováním, bagatelizováním či poukazováním na jejich „méněcennost“, pokusy zachovat si status quo i za cenu ztráty či okleštění hodnot, na nichž společný projekt vyrůstal.

Evropa dnes stojí před otázkou, jestli podle své obavám a vydá se cestou intolerance k menšinám, chudým i k příslušníkům

jiných civilizací, s nimiž sdílíme jeden prostor evropský i světový, anebo se bude snažit vrátit k principům, které byly stavebními kameny jejího ustavení: k racionální diskusi, v níž si přizná mnoho věcí, ve kterých se dostala do slepé uličky, zpochybní a znovu objeví mnohé principy, které považuje za své nezpochybnitelné vlastnictví, ale jejichž obsah mizí z našeho denního prožívání a z nichž už mnohde zbývá jen prázdna skořápka slov.

V již zmíněném proslovu filosof Karl R. Popper dále podotýká: „Principy, které jsou v základech každé racionální diskuse, tj. každé diskuse ve službách hledání pravdy, jsou vlastně principy etické. Chtěl bych uvést tři takové principy:

Princip omylnosti: možná nemám pravdu já, ale ty. Můžeme však nemít pravdu oba.

Princip rozumné diskuse: chceme se pokusit co nejlépe a neosobně zvažovat naše důvody pro a proti určité kritizované teorii.

Princip přibližování se k pravdě: věcnou diskusí se přibližujeme skoro vždy k pravdě a dospíváme k lepšímu porozumění, a to i tehdy, když nedocházíme k jednotě.“

V dalším pokračování této krásné řeči autor znovu zmiňuje důležitost toho, že tyto principy jsou zároveň principy poznání i principy etickými. Racionalita bez odvahy k etickému postoji i tam, kde znamená vlastní pochybnost a uznání pravdy, která je nám třeba i trnem v oku, ztrácí svou platnost a vztah k pravdě, který nás jediný může dovést k tomu, abychom ji nikoliv získali, ale přijali její principy a uvedli je v platnost, a tak mohli využít i to, co poskytuje: sílu, odvahu, jistotu a důvěru v sebe sama, kterých se současné Evropě tolik nedostává.

Obviňování jiných ras a náboženství, chudých, v Čechách dokonce i postižených a invalidů, všech podob oněch „jiných“, kterých bychom se rádi „zbavili“ v naivním domnění, že tím se náš život zlepší či „racionalizuje“, je jednoduchým ventilem strachu a úzkosti, kterým mnozí rádi vezmou za vděk v iracionální víře, že intolerance se zastaví u jejich dveří. Ale z psychologie, sociologie i z dějin víme, že strach se podlehnutím jeho tlaku nejen nemění, ale roste a postupně se infiltruje do dalších oblastí života v podobě frustrace, která si vyžaduje další a další oběti, a jeho oběti se nakonec stávají i my sami.

Markéta Hrbková (1961) je učitelka, překladatelka a básnířka.

Brno, náměstí Svobody. Foto Bořivoj Hájek

Multikulturalita ve škole

Učit otevřenému vnímání nikoli skupinové, ale individuální identity lidí, pracovat s povahou mediální produkce a pojmenovávat předsudky spojené s lidmi jiných národů a kultur jsou části cesty, jak čelit problémům xenofobie.

EVA KALIČINSKÁ

Mezi státy i mezi lidmi je čím dál těsnější spojení a závislosti, které se dějí pohybem lidí, tokem peněz, přísunem informací a nabídkou služeb. Naše společenství bylo po dlouhou dobu složeno z lidí velmi podobných, kteří měli přirozenou tendenci nepřijímat ty, jež jsou v něčem jiní. Jedním z prvků, o které se opírají xenofobní a rasistické postoje, může být obraz cizince jako nepřítele. Cizinci-nepřátelé byli pro nás historicky Němci a je mnoho příkladů, na nichž můžeme ukazovat, jak tato představa v historii nejen vznikla, ale byla i úmyslně utvrzována. A právě pocit, že cizinci „nám“ něco vezmou, všechno si u nás koupí, či nás blíže neurčeným způsobem opanují, je pocit v principu xenofobní, jenž může vyplynout na povrch při setkání s jakýmkoliv cizincem. A je to postoj u určité části současné české společnosti poměrně silný. Existuje ještě jeden obraz cizince také přispívající k české xenofobii a k relativně

nepříznivému přijetí migrantů. Tento obraz jej ukazuje jako člověka, který sice žije v České republice, ale od společnosti je důsledně oddělen. Toto oddělení je považováno za správné, což mimo jiné znamená i to, že orgány státu mají nad cizincem buď moc, nebo aspoň důsledný pohled. Náhornou ilustraci budíž historie Vietnamců v České republice.

Lidé se vždy stěhovali, měnili teritorium, ve kterém chtěli žít. Abychom se dokázali vypořádat s problémy, které migrace přináší, musíme být na ně připraveni – a především na ně připravit děti. Součástí vzdělávání na základní škole je multikulturální výchova. Zde se žáci učí žít s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, schopnosti a názory. V rámci projektu *Jsme lidé jedné země* realizovaného Organizací pro pomoc uprchlíkům jsem s lektory cizinci navštívila řadu škol. Bylo až neuvěřitelné sledovat, jak žáci lektorům – cizím dospělým

mužům – někdy začali bez okolků tykat, Morisovi z Konga sahali na vlasy a Hoangovi, mimochodem studentovi vysoké školy ekonomické UK a tlumočnickovi, který v České republice žije od šesti let, se někde pošklebovali zešikmením očí. Nešlo o záměrné zesměšňování, ale o předsudečný obraz cizince coby exota, jak jim ho podávají buď média nebo se s ním setkávají ve svém okolí. Konžan je divoch z pralesa. Vietnámec je prodáváč rychlého občerstvení, který ti tyká a šišlá.

Považuji za podstatné, aby se součástí základního vzdělání stala mediální výchova a práce žáků a učitelů s mediální produkcí. Média se výrazně podílejí také na vytváření či upevňování hranic mezi *my* a *oni*. Prezentační menšin a jinakosti obecně výrazně ovlivňuje postoje veřejnosti. Proto musí být součástí interkulturních kompetencí schopnost adekvátního vnímání mediálních zpráv.

Žáci znají z paměti hlavní města států, počet obyvatel, vědí však velmi málo o životním

stylu nebo o věcech, které by je jako děti mohly zajímat. A to i přesto, že jejich spolužáci z dané země pocházejí. Díky multikulturální výchově a dále správně provedené a reflektované hře mohou snáze pochopit obsah pojmů, kterých je sice všude plno, ale jsou pro ně často jen prázdňnými frázemi. Dozvedí se třeba, co všechno musí cizinec udělat, aby u nás získal práci. Velice rychle jim tak dojde, že prvomájový pochod Dělnické strany, jehož oficiální náplní je protest proti invazi cizích pracovníků, je nesmysl, protože základní podmínkou pro vydání povolení k zaměstnání je okolnost, že se jedná o volné pracovní místo, které s ohledem na požadovanou kvalifikaci nebo dočasný nedostatek volných pracovních sil nelze obsadit jinak.

Čerpáno z metodiky *„Jsme lidé jedné země“*.

Eva Kaličinská (1980) je lektorka Organizace pro pomoc uprchlíkům.

Co lze udělat pro záchranu našeho školství?

České školství dostalo v podobě mezinárodních výsledků PISA 2009 ostudné vysvědčení. Přesně takové, jaké si zaslouží. Mnozí se mu ale podivují. Žák lhostejně mávne rukou. Učitel tradičně mlčí. Všechny dosavadní změny ve školství představují obyčejný acylpyrin podávaný na zhoubný nádor.

STANISLAV TITZL

Současný, v pořadí dvanáctý polistopadový ministr školství Josef Dobeš působí sebevědomě a suverénně. Podle prezidenta Václava Klause jde o nejúspěšnějšího novodobého ministra. Jen stěžlí k uvěření! Na nemocné školství, které otevřeně označuje za „paskvil“ (rozhovor pro Deník.cz, 6. listopadu 2010), nabízí zaručené rychlorecepty. S rizikem nezdaru oživil mdlou a málo funkční státní maturitu. Vytrvale prosazuje srovnávací testy do základních, a možná i mateřských škol. Jeho ministerskou dílnou kvapem opouštějí nevyzrálé a málo koncepční nápady. Projekt Ideální škola. Náborový příspěvek pro začínající kantory. Školné a zápisné. Smlouvy s rodiči. Slučování a rušení organizací podřízených jeho úřadu. Téměř veřejně odmítá oficiální kurikulární reformu a učitelům dříve vnučované školní vzdělávací programy. Mezitím povážlivě klesá (nejen) čtenářská a matematická gramotnost našich žáků. Nelichotivé výsledky TIMMS 2007 a PISA 2009 jsou pro nás dlouhodobě sklíčující, naše země se ze všech nejrychleji zhoršuje. Ze zemí OECD bodují opět Korea, Finsko, Singapur, Kanada a Japonsko. Nejlepšího hodnocení dosahuje čínská Šanghaj.

Ministerský úředník se stále diví

K povaze českého, velmi dobře placeného ministerského úředníka patří trvalý údiv. Vůbec nechápe, proč učitelé a žáci léta tvrdošijně kritizují a odmítají špatně koncipovanou státní maturitu. Nechápe, proč si maturanti volí převážně její základní úroveň. Překvapuje jej, že do prvních ročníků dříve prestižních gymnázií se přijímají i čtyřkaři, kteří se poté za peníze svých rodičů úspěšně vzdělávají na soukromých vysokých školách. Nechce uvěřit, že se povážlivě zhoršují znalosti a dovednosti současných žáků a studentů. Zejména jazykové. Podle něho je vše v pořádku. Samotní učitelé údajně ničemu, včetně angličtiny a počítačů, moc nerozumějí. Raději ať mlčí a učí! Rozhodující jsou domácí statistiky, výroční zprávy, evaluace, letité sondy, celoplošné srovnávací testy, za nimiž se jeden obyčejný žák (i jeho učitel) úplně snadno ztratí.

Kantoři vědí své, ale raději mlčí

Stále si neříkáme pravdu. Lžeme si do vlastní kapsy. Naprostá většina unavených a otrávených kantorů se neztotožňuje se sotva viditelnou kurikulární reformou a nepodporuje ani školní vzdělávací programy (např. výsledky šetření 1098 respondentů z gymnázií Institutu výzkumu školního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a Výzkumného ústavu pedagogického v Praze, 10. prosince 2010). Mlčí. Možná i proto se vůbec nic neděje. Čeští lékaři se chovají jinak. Odvážněji a sebevědoměji. Velmi dobře znají cenu své práce a profese.

Ministerstvo školství je dokonale nedobytná pevnost. Zkuste napsat ministrovi několikastránkový dopis plný věcných připomínek, námětů a návrhů. Odpovědi se ani po dlouhých měsících nedočkáte. Na odepisování řadovým kantorům nemá čas. Zato vychytrale spřádá další skvělé nápady, jak léčit vážně nemocné školství. V rozporu se zákonem 561/2004 Sb. opakovaně označuje žáky středních škol jako vysokoškoláky – *studenty*. Neznalost zákona přý nikoho neomlouvá.

K čemu vybízejí výsledky PISA?

Organizátoři PISA navrhuji některá podnětná opatření k výraznějšímu zkvalitnění školských systémů v jednotlivých zemích, jež lze snadno uplatňovat i v našich národních podmínkách.

- Učte myslet, ne opakovat.
- Chápejte vzdělávání jako veřejnou záležitost, za kterou jsou všichni zodpovědní.
- Spíše než na standardizované testy se soustřeďte na budování dlouhodobého zájmu o poznání a zvyšování schopnosti kriticky přemýšlet.
- Dejte každému žákovi příležitost najít své přirozené schopnosti a rozvíjet je.
- Zajistěte, aby děti žijící ve znevýhodněných podmínkách či v rodinách přistěhovalců měly stejnou příležitost vzdělávat se jako ostatní.

(Bořivoj Brdička: Bude PISA 2009 pro nás poučením? 13. prosince 2010, <http://spomocnik.rvp.cz>)

Možná nic nového pod sluncem. Více si vážit národního vzdělání a vzdělanosti obyvatele. Vést mladé lidi k tvůrčímu přemýšlení a využitelným dovednostem. Podporovat rozvoj, autoritu a sociální jistotu učitelů. Považovat je za odpovědné a stěžejní tvůrce národního úspěchu. Shodnout se na určujících hodnotách vzdělávacího systému. Spolehlivě definovat standardy výukových cílů a možné cesty k nim. Posilovat autonomii iniciativních a kvalitních škol. Financovat školství tak, aby se mu pomáhalo, nikoli zjevně škodilo.

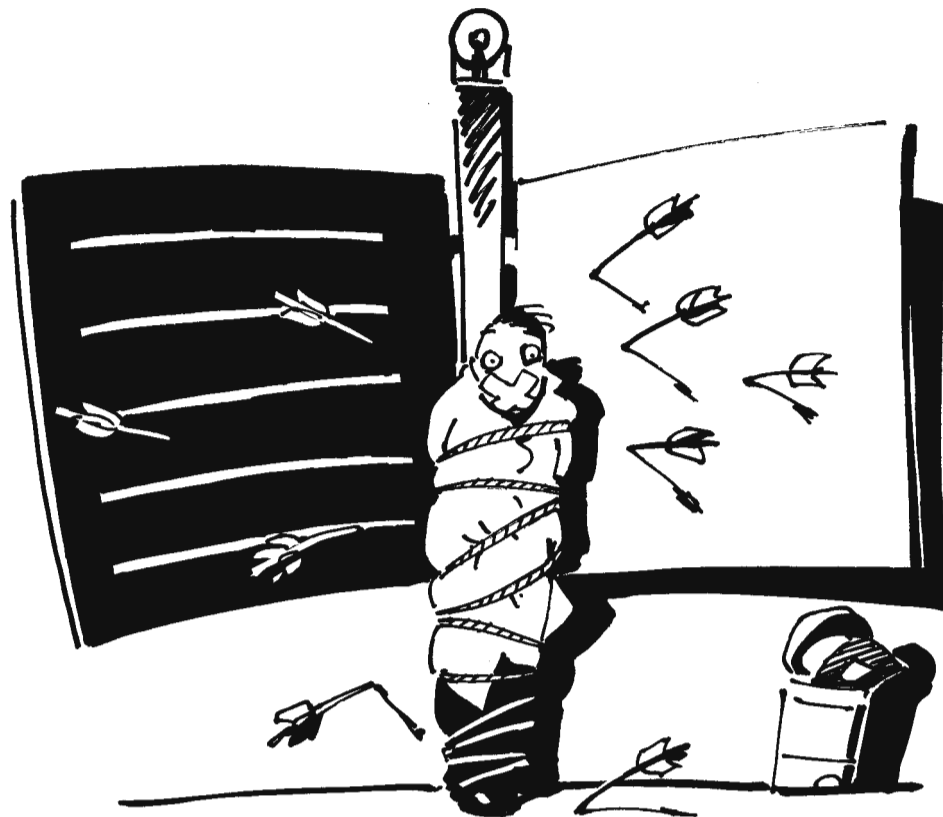
Česká školní inspekce to však vidí jinak. Za trvale špatnými mezinárodními výsledky našich žáků spatřuje zejména neschopnost učitelů správně porozumět pojmu „čtenářská a matematická gramotnost“. Proto Výzkumný ústav pedagogický stvořil a školám již dříve rozeslal šedesátistránkovou „vědeckou“ příručku od téměř čtyř desítek renomovaných autorů. V ní málo chápajícím kantorům mimo jiné obsírně a teoreticky objasňuje základní pojmy týkající se gramotnosti. Například čtenářské: „Čtenářská gramotnost je celoživotně se rozvíjející vybavenost člověka vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi, postoji a hodnotami potřebnými pro užívání všech druhů textů v různých individuálních i sociálních kontextech.“ (Gramotnosti ve vzdělávání. VÚP, Praha 2010, s. 7; <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/03/Gramotnosti-ve-vzdelavani11.pdf>)

„Tady se nastavila nějaká kurikulární reforma, přitom slovu kurikulum nikdo nerozumí. Čím méně je v něm obsahu, tím více metodických pokynů se k němu vztahuje. To je možná úplně největší prohra tohoto systému. Když jsem nastoupil na ministerstvo, toto slovo jsem zakázal, protože nikdo mi nedokázal říct, co se jím míní.“

Josef Dobeš, ministr školství, rozhovor pro Deník.cz, 6. listopadu 2010

Stane se učitel nositelem vzdělanosti?

Stačí se jen zeptat řadového učitele, klíčového hráče v možném zkvalitňování vzdělání, co potřebuje ke zlepšení výsledků svých žáků. Volné ruce a dobré podmínky pro každodenní práci v hodinách. Klid a pohodu při jejich přípravě. Dostatek vhodných pomůcek. Vědět, co a kdy má učit. Z čeho budou jeho žáci skládat srovnávací nebo maturitní zkoušku. Silnou a trvalou (nejen metodickou) podporu vedení školy, ale zejména rodičů a samotných žáků. Dobré pracovní podmínky a vzájemně podpůrné kolegiální vztahy. Pracovní, profesní perspektivu

a náležitě finanční ohodnocení své vlastní práce. Potřebnou sociální jistotu, že nebude za své případné kritické názory propuštěn či jinak ohrožen. Učitel musí konečně pozvednout svou nedůstojně skloněnou hlavu a stát se opravdovým nositelem české vzdělanosti. Bez něho nikdy nebude žádná proměna školství úspěšná a nikdy se nezlepší výsledky stále slabších žáků.

Tucet možných námětů ke zkvalitnění českého školství:*)

1. Zkvalitňovat české školství a národní vzdělanost lze pouze postupně. Od mateřské školy, první třídy základní školy, přes střední, až po školy vysoké. Nikoli začínat jako dosud maturitou.
2. Je nutné změnit dosavadní způsob financování všech stupňů školského systému stávající formou účelové dotace na jednoho žáka a studenta.
3. Školství se konečně (!) musí stát výraznou společenskou, vládní prioritou, nikoli jako dosud jen opakovaně proklamovanou, zejména v období před volbami.
4. Pro jakoukoli školskou změnu, což stejně platí o státní maturitě, je nezbytné prověřit získat přirozenou a spontánní podporu učitelů, poté žáků a následně jejich rodičů.
5. Dosud platí stále podceňovaná a nenaplněná zásada: spokojený učitel = spokojený žák = spokojený rodič = spokojená společnost.
6. Je žádoucí podstatně zkvalitnit způsob přípravy budoucích učitelů. Mnohem více vycházet z konkrétních potřeb základních a středních škol.
7. O všech zásadních změnách týkajících se školství je potřebné vést diskusi zejména s těmi, kteří je poté sami naplňují nebo ovlivňují: učitelé, žáci a jejich rodiče.
8. Chybí dlouhodobá koncepce, viz českého školství. Dřívější Bilá kniha ze 7. února 2001, s výhledem do let 2005, popřípadě 2010, už dávno nestačí reagovat na společenskou proměnu a požadavky. Ministr operativně přichází s „nehotovými“ návrhy, doporučeními a politickými usneseními.

9. Je žádoucí odstranit trvalé podfinancování českého školství ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi. Jestliže před pěti lety tvořily u nás veřejné výdaje na vzdělávání více než pět procent hrubého domácího produktu, před dvěma lety to bylo o procento méně. Například sousední Rakousko posílá do školství 6,1 %, v PISA úspěšné Finsko 6,4 % a Polsko 5,9 % HDP. Česká republika vydává jen 4,6 %.

10. Po roce 1989 přestaly školy z rozhodnutí politiků své žáky vychovávat. Zrušily se pojmy „výchova“ a „výchovně vzdělávací proces“. Nahradilo je „vzdělávání“ (viz školský zákon 561/2004, Sb.). Politici vzkazují: vychovávat má rodina, vzdělávat škola.
11. Dnes sklízí naše společnost palčivý výsledek nevhodné výchovy ve školách: sotva zvládnutelnou „sebevědomou“ mládež, její drzé a vulgární projevy, varovné násilí, neskrývanou šikanu, drogy všeho druhu, propastnou neúctu nejen k učitelům...
12. Učitel ztratil společenského uznání a zastání. Rezignoval z obavy o svou budoucnost. Sráží ho vidina nezaměstnanosti. Ve škole se mu stále něco nařizuje, ukládá a doporučuje; často proti jeho vůli a přirozenému rozumu. Rozhodující sílu přebírá žák, nositel finanční dotace, a jeho rodiče, možní sponzoři.

*) Převzato z autorova textu v Týdeníku Školství, č. 37, 24. listopadu 2010.

Závěrem

Vzdělání představuje největší bohatství každého národa a trvalou součást jeho tradic. Utváří a posiluje myšlenkovou schopnost a praktickou dovednost porozumět složitosti světa a vlastního života. Nejsou to jen seřazené vědomosti podpořené teoretickými poučkami. Jeho cílem nemají být vysvědčení, diplomy a tituly, nýbrž využitelné poznání vštěpené do lidské moudrosti, předávané z generace na generaci. Z učitele na žáka. Právě oni rozhodují o budoucnosti českého školství, národní vzdělanosti.

Stanislav Titzl (1953) je středoškolský učitel.

Rudolf Steiner jako umělec, inovátor a inspirátor

Roduvěrný Čech by jeho renesanční osobnost nejspíše přirovnal k Janu Amosi Komenskému či Járovi Cimrmanovi, už proto, že se všichni tři narodili na území habsburského soustátí. On však za svůj hlavní vzor považoval Johanna Wolfganga von Goetheho. Rudolfu Steinerovi by letos bylo sto padesát let...

TOMÁŠ KOLOC

Výstava *Rudolf Steiner a současné umění* v pražské Galerii DOX je jen jednou z mnoha desítek expozic, které se v jubilejním steinerovském roce objevily ve světových muzeích a galeriích. Prvními výstavními místy té pražské byly dolnosaský Wolfsburg a württemberský Stuttgart, což je bohužel znát na neexistujících českých popiscích exponátů. S výtvarníky se Steiner nejvíce sblížil v letech 1897–1912, kdy pobýval v Berlíně a kdy jedním z jeho základních společenství byla tamní umělecká avantgarda. V té době se coby inspirátor setkal se zřejmě nejvýznamnějším výtvarníkem, který Steiner (tak jako surrealista Freuda) označoval za svůj hlavní filosofický zdroj; Vasilijem Kandinským (1866–1944), z jehož díla však (nejspíš pro nákladnost takové výpůjčky) výstava neobsahuje nic.

Ze Steinerových současníků jsou v české části výstavy *Myslet bez konce*, která je původní prací kurátorů DOXu, zastoupeni například soudostatní čeští umělci mystici jako František Drtikol (1883–1961), Josef Váchal (1884–1969), vystavena je například Váchalova výpravně ilustrovaná autorská publikace *Symbolika aneb Slovníček barevných linií v myšlenkách spiritualisty* z roku 1920, navazující na Steinerovo celoživotní téma nauky o barvách, které převzal od Goetheho, už když byl jako dvacetiletý vybrán za jednoho z redaktorů jeho sebraných spisů) či Steinerův vídeňský spolupracovník českého původu, fotograf Antonín Josef Trčka (1893–1940), který vytvářel snímky pohybového umění na pomezí baletu, cvičení a archetypálních gest zvaného *eurymie*, skrze nějž Steiner vnesl do evropské tradice východní pojem pohybu pracujícího s osobní i meziosobní energií.

Interaktivní část výstavy částečně vychází z díla hudebního skladatele Aloise Háby (1893–1973), jehož stěžejní inspirací byla Steinerova práce s hudebními intervaly a jeho *Sprachgestaltung*, metoda, v níž veškerý veřejný projev vychází z vědomého prožívání významotvorných hlásek, z nichž se skládají slova. O uměleckém podání *Sprachgestaltung* by se dalo říct, že šlo svého druhu o předchůdce Burianova voicebandu, obohaceného o hlubší myšlenkové přesahy. Na steinerovské dílo Aloise Háby navázal například současný hudební skladatel Jaroslav Krček (1939), který v letošním roce v pražském Obecním domě uvedl světovou premiéru svého oratoria *Ten, který jest s řečovým doprovodem* Alfreda Strejčka, v původní podobě s *eurymii* Nataschy Krausové.

Dnešní výtvarní následovníci

Současné následovníky Rudolfa Steinera představuje na výstavě slavný německý výtvarník Joseph Beuys

(1921–1986) a jeho konceptuální objekty typu *Baterie z Capri* (žlutý citrón v kombinaci se žlutou žárovkou) nebo *Ano ano ano ne ne ne* (magnetofonový pásek umístěný ve vrstvách koberce). Mnohem hlouběji však, alespoň na této výstavě, jdou například Giuseppe Penone (1947), jehož objekt *Stromové dveře* je vy-

Giuseppe Penone, *Stromové dveře*, 1993–1995. Foto Tomáš Koloc

tvořen z mohutného kmene cedru, který autor vydlabal tak, aby uprostřed něj bylo vidět původní malý kmínek a z něj vyrůstající větve, a který je oblíbeným terčem fotografů, anebo Ind Anish Kapoor (1954) a jeho objekty *Když jsem těhotná* (velká stěna v reálné výšce vypouklá do tvaru ženského břicha) a *Bez názvu* (skleněný model důmynského vesmíru lidské ledviny ve skleněném kvádru). Světelné objekty Islanda Olafura Eliassona (1967) či obrazy vyzařování lidí a věcí Čecha Karla Malicha (1924) jsou pak už přímo inspirované Steinerovými postupy.

Architekt

Co se týká Steinerova vlastního výtvarného díla, je výstava prolnta slavnými nákreby z jeho přednášek. Steiner sám byl především prostoro- vový výtvarník; sochař a architekt (jedním z jeho žáků byl i slavný českoněmecký architekt Adolf Loos). Svůj výtvarný talent zrealizoval především v závěrečné fázi svého života (1912–1925) v Dornachu u Basi- leje, kde (podobně jako C. G. Jung v Küssnacht u Curychu) založil světové středisko své integrální *antroposofické* školy, Goetheanum. Součástí expozice jsou Steinerovy modely prvního i druhého Goetheana (neboť první dřevěná budova v roce 1922 po násilném zásahu vetřelců vyhořela a druhá definitivní podoba byla podle jeho projektu dokončena až po Steinerově smrti) a detaily archetypálních ornamentů

na fasádě dnešní podoby budovy. Druhé Goetheanum bylo navíc postaveno z tehdy moderního betonu. Kromě lepší odolnosti před dalším zhřástvím k tomu měl Steiner, podle slov svého dnešního následovníka, akademického architekta Oldřicha Hozmana (1964), i dva další důvody; šlo o materiál, který byl nad jiné tvarovatelný (obyvatelé pozdějších pravouhlných sídlišť by se podivili, jak umělecky lze zacházet s betonem) a dalo se v něm pracovat s barvou (uvnitř Goetheana je řada překvapivých Steinerových barevných hříček, které bychom dnes nazvali instalace). Podle architekta Hozmana vyznával Steiner celostní pohled na architekturu a její dopad na lidskou psychiku (zde se dá opět vysledovat východní inspirace), jejímiž základními pilíři byla práce s akustikou a takřka úplná eliminace pravých úhlů a plochosti. (Jeho *organická architektura* šla ruku v ruce s kubismem a vycházela z ideje, že pravouhlost implikuje pravouhlé myšlení. V celém Steinerem navrženém městě Dornachu dnes stěží najdete jeden pravý úhel.)

Slovo

Účastníci jednoho z doprovodných programů, které byly součástí expozice, byla i spisovatelka, básnířka a učitelka literatury na univerzitách v Římě a Padově, profesorka Sylvie Richterová (1945), která na mou závěrečnou otázku, jakou inspiraci přinesl Rudolf Steiner v oblasti slova, odpověděla takto: „Věda o jazyce jako všechny duchovní vědy, které založil, zkoumá celistvé jevy, nespokojuje se s intelektuálními nebo jen abstraktními poznatky, neomezuje se na materiální stránku skutečnosti. Chápat lidskou řeč v duchovních souvislostech znamená zaprvé hluboce zažít ono ‚Na počátku bylo Slovo‘. Jistě ne obyčejné slovo lidské, které může – ale nemusí! – lhát, být plané, prázdné a neplodné: naše řeč ovšem souvisí s tím, co je světové Slovo-Logos. Duchovní věda Rudolfa Steinera není náboženství, ale nezastavuje se před mystérií, nepostuluje nepoznatelnost pravdy. Naopak.“

Platón věděl, že pojmy odkazují k živým duchovním skutečnostem. Může se zdát, že takové náhledy jsou pro moderní lingvistiku nemyšlitelné, existují však školy, například *kognitivní lingvistika*, které studují existenciální kategorie, jež všechny jazyky nějakým způsobem vyjadřují. A ty podivuhodně odpovídají univerzálním filosofickým kategoriím, jak je definoval Aristoteles. To všechno spolu souvisí a je možné nahlédnout dál: Steiner učí, jak duchovní skutečnosti vyjádřením pojmy poznávat. Nedávno se na univerzitě v Bologni konala velká mezinárodní konference ke stému výročí Steinerova vystoupení na této nejstarší akademické půdě Evropy a promluvil na ní mezi jinými americký profesor kvantové

fyziky, antroposof Arthur Zajonc (1949). Vyložil, jak na Harvardské univerzitě včleňuje do výuky meditaci. Setkává se přitom s velkým zájmem mladých lidí a studium je kvalitnější.

V meditaci je možné pozvednout vědomí k živým duchovním obsahům pojmů; je to ovšem cesta poznání, žádné levné efekty. *Antroposofie* pracuje s jazykem ve více rovinách: v umění řeči, ke kterému patří artikulace, hlas, přednes, znalost propojení hlásek s duchovními silami. A především je tu *eurymie*, což je řeč vyjádřená pohybem, či lépe pohybové umění, které je řečí. Často je propojeno s poezií. Ke Steinerovým nejbližším spolupracovníkům a přátelům patřil velký básník a opravdový alchymista slova Christian Morgenstern (1871–1914). V Dornachu pobýval a Steiner nasmírně uznával také ruský symbolista Andrej Bělý (1880–1934), který o něm také nádherně napsal. Z největších autorů se k antroposofii otevřeně hlásí například americký romanopisec a nositel Nobelovy ceny Saul Bellow (1915–2005), jak ví každý čtenář jeho *Humboldtova daru*. Je dobré si připomenout, že Steiner sám byl jeden čas redaktorem literární revue a vystupoval v Berlíně se čtením a jedinečnými komentáři různých básníků.“

Šofar

Jedna židovská anekdota vypráví o člověku, který před obchodem svého souvěrce tak usilovně troubil na šofar, až ho majitel obchodu zažaloval pro urážku na cti. Soudce však

nemohl pochopit, v čem ona urážka spočívala, a především nevěděl, co je šofar. Zeptal se na to žalobce i obžalovaného, ale oba mu odpověděli tajemně: „Šofar je šofar...“

Najal si proto soudního znalce, který mu věc vysvětlil objektivně. Znalec po dlouhém přemýšlení řekl: „Víte, šofar... to je taková trumpeta.“

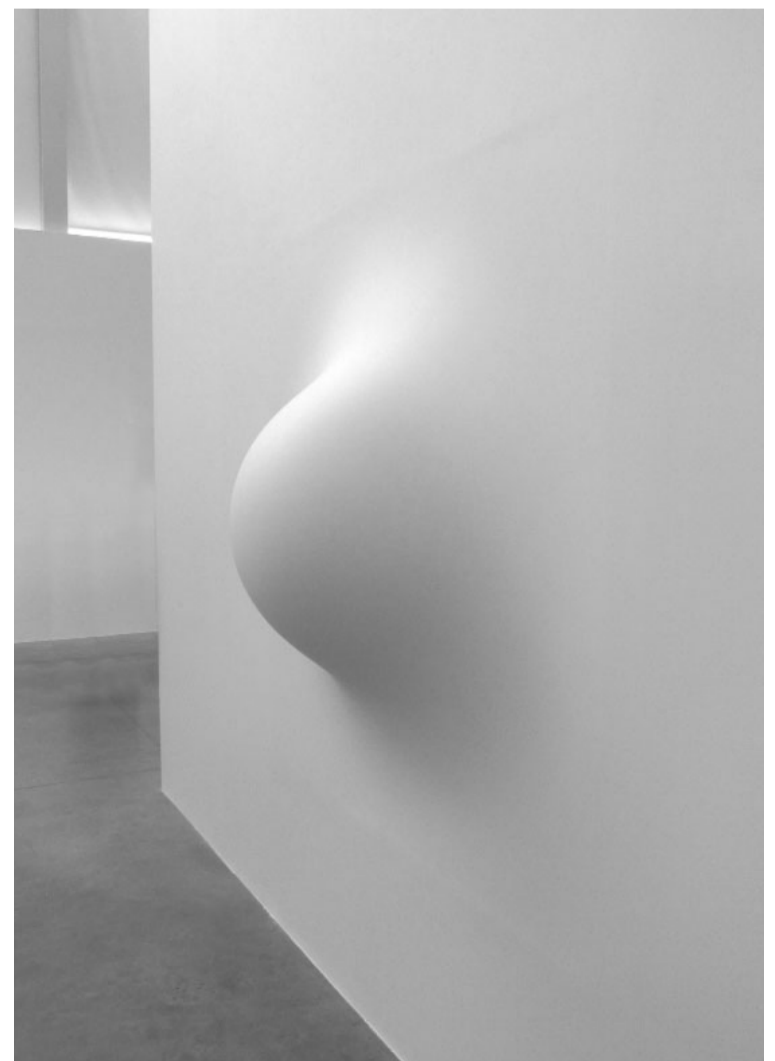
Soudce byl spokojený, ale potom, co vynesl rozsudek, přišli za ním všichni tři; znalec, žalobce i obžalovaný, a všichni měli zásadní námitku: „Víte, pane soudce, ale když on šofar není žádná trumpeta. Šofar je šofar...“

Ve stejné pozici jako ti tři se ocitne i recenzent výstavy, který se na jedné stránce pokusil stručně popsat Rudolfa Steinera jako umělce a inspirátora uměleckých disciplín, aniž by stačil dopovědět, že tentýž člověk byl také autorem projektu waldorfského školství a základního příjmu, inspirátorem pozdějšího ekologického a camphillského hnutí, hnutí fair trade a také sociálního družstva, na jehož principech byl založen projekt německého Tageszeitungu, a tedy potažmo i Kulturních novin.

Onomu recenzentovi pak nezbyvá než doufat, že ho redakce časem požádá o nějakou formu pokračování...

Rudolf Steiner a současné umění + Myslet bez konce: Rudolf Steiner inspirací, DOX, Praha, 16. června – 12. září 2011.

Tomáš Koloc (1977) je publicista, básník a překladatel.

Anish Kapoor, *Když jsem těhotná*, 1992. Foto Tomáš Koloc

RECENZE

Babylon

Ruský prozaik Saša Sokolov se ze syna režimního prominenta stal disidentem a později emigrantem. V románu *Škola pro hlupáky* (česky 2005) zobrazil okraj společnosti, nová kniha se naopak odehrává v zákulisí vysoké politiky.

PETR MOTÝL

Prostřednictvím nadace jednoho z ruských oligarchů se u nás během uplynulého roku nebyvale rozprúdilo vydávání současné ruské prózy. Díky podpoře finančního magnáta tak vychází i román o magnátech doby komunismu z pera Saši Sokolova. Próza je to virtuózně napsaná, klobouk dolů. Potíž je v tom, že virtuozita pohltila téma i postavy. Což je způsob psaní jistě známý, většinou obvykle programový, v tomto románu to ale prostě nefunguje. Téma je příliš závažné na to, aby mohlo být jen literární hrou, a dějiny Sovětského svazu pohltily příliš mnoho mrtvých na to, aby osudy jeho vůdců bylo možné takto pojednat; ve smyslu, aby takováto próza mohla být přesvědčivým uměleckým dílem.

Jde o druhou knížku Saši Sokolova u nás vydanou, ta první na mne zapůsobila nesmírně silným dojmem. Nebyla až tak virtuózně napsaná, nebo alespoň ne tak ekvilibristicky: za hrou se slovy, překvapivými obrazy, ironií či mistrnou krajinomalbou bylo silné, naléhavé a osobní sdělení. Postavami byly totální outsideri, v titulu *Palisandreia* je tomu právě naopak, její protagonisté stojí na absolutním vrcholu sovětské moci. Místo chatové osady kdesi za Moskvou ze *Školy pro hlupáky* je hlavním dějištěm *Palisandreiy* převážně nejbližší okolí Kremle. Je pochopitelné, že autor, který je mistrným stylistou, zvolil tak odlišné prostředí záměrně a poměřil ho se svým talentem. Je také pochopitelné, že se k tématu absolutní sovětské (či nejen sovětské) moci chtěl vyjádřit. Ale ono s mocí divno hrát. Pohlcuje všechno kolem sebe jako černá díra ve vesmíru. A tentokrát na její osudovou přitažlivost doplatil text prozaika Saši Sokolova.

Škola pro hlupáky u českého čtenáře úplně propadla, *Palisandreia* – pro své téma – vzbudila alespoň u recenzentů mnohem větší zájem, jak to bude se zájmem čtoucích, to se teprve uvidí. Moc samozřejmě fascinuje a fascinovala vždy. A Saša Sokolov uvádí na scénu kremelskou věrchušku od počátků ruské revoluce až po Brežněva. Je třeba dodat, že text psal v emigraci a v době gorbačovovské perestrojky; přímé ohrožení na životě, které by pro toto téma a způsob jeho zpracování s dost velkou pravděpodobností mohlo být „odměnou“ ještě o pár let dříve (a to i v USA, kde Saša Sokolov v době práce na románu žil), už mu prakticky nehrozilo.

Autor čtenáři ukazuje sovětský Babylon a k jeho zobrazení používá cosi jako změnění jazyka, tedy cosi s velmi úzkým vztahem k biblické babylónské věži. Vyjadřuje se komplikovaně a košatě, dlouhými, složitými, nikoliv však nesrozumitelnými větami, formálně má vše hlavu a patu. Chaos panuje v konání postav, ruský čtenář je se vši pravděpodobností skutečnost jako chaotickou schopen a ochoten normálně přijímat a vnímat v ní jemu postižitelný specifický řád. Mnohem racionálnějšímu Středoevropanovi se nad tím ovšem točí hlava. Saša Sokolov velmi dobře zná své předchůdce v tomto typu specificky ruské fantaskní prózy a v textu se k nim hlásí jak přímo jejich prostým jmenováním, tak nepřímou různými narážkami a všelijak pozmeněnými či nepozmeněnými citáty, trošku ve stylu Poundových *Cantos*, kde pak bezpočet odkazů je vítanou potravou pro davy „odborníků“ sedících na univerzitách. Jistěže se v tomto odkazování a citování Saša Sokolov neomezuje pouze na literaturu ruskou, ta je ale nejdůležitější pro samotný jeho styl, na jehož počátku

Problematika komunistického režimu a jeho elit je v Sokolovově knize redukována na samoúčelnou bizarnost. Foto archiv KN

stojí, jako u většiny vynikajících ruských prozaiků, Nikolaj Vasiljevič Gogol. Podstatní jsou pro Sokolova také experimentující autoři z doby kolem první světové války. A obdobný chaos, jakým tito prozaici ztvárnili téma občanské války v Rusku, panuje i v Sokolovově próze. Ovšem bez revolučního patosu, bez jednotící myšlenky; *Palisandreia* ukazuje vyprázdňený svět, bezmocně, ale zároveň fantastickou rychlostí se řítící neznámo kam. Všechno je tu nejisté, v zásadě všechny postavy jsou negativní, většina z nich natolik negativních, jako by autor vlastně popisoval pobyt v pekle, ovšem bez jeho protikladu, který nabízí Dante. Jednostrannost prostředí, byť babylónsky honosného, začne být po určitém počtu stran unavující. Stejně jako autorova formální virtuozita, u níž se s délkou přečteného textu čím dál víc vynořuje otázka, proč používat tak výlučný a zdobný nástroj ke zpracování právě tohoto tématu.

Knížku jsem dočetl dost znechuceně. Kremelské hrůzy v podání literárního akrobata, který víceméně podlehl jejich smrtícímu lákání a přes všechno vyhrazování se vůči tomuto světu svým textem hluboko zabředl do jeho exkluzivní bažiny, to není právě to, co bych si od autora vynikající *Školy pro hlupáky* představoval. Takže zklamání, přes všechno nevídané mistrovství formy. Autorem zvolené téma se takto uchopit nedá. Ne tak, aby vznikla skutečně velká literatura – která by jistě na toto téma vzniknout měla. Snad někdo jiný, někdy příště...

Saša Sokolov: *Palisandreia*. Z ruštiny přeložil Jakub Šedivý. Prostor, Praha 2010.

Petr Motýl (1964) je básník, publicista a překladatel, vydával časopis *Čmelák a svět*.

POEZIE

MIROSLAV HOLMAN

RAJHRAD

V tom slově skryty dvě lokality jsou
Pod jednou adresou
skrytý či ztracený
ráj a hrad?
Slovo snad nikdo nevykrad

Je neděle a bude září
Minulost – není Zbývá stáří
a rajčata
a zahrádkáři

PÝCHA

Sluší ti
jako štít překrásný jenž páv má
nad řiti

O ZÁVOD...

Jedeme načas
bez ohledu na počasí
Ve větru vlaje nám pleš
Kde jsou ty staré časy?
Má dlouhé nohy lež
Jedeme načas
jen na čas

Jednou ta jízda skončí
Poslední kolo ohlásí zvon
skončí?

~ ~ ~

Navečer básník zpřísni
Spí? Sní?
Spí s ní
s písní

Miroslav Holman (1938) básník, autor divadelních her. V samizdatové edici *Texty přátel* mu mezi lety 1973–1990 vyšly tři básnické sbírky *Nesetkání*, *Divadlo v přírodě* a *Napořád čas*. První oficiálně vydanou sbírkou se tak stává až výbor ze čtyř starších rukopisných sbírek *Kolem osy (verše, glosy)* (Vetus Via, 1996). Následovaly *Krokem (verše, glosy)* (Vetus Via, 2004) a *Glosy veršem* (Masarykova univerzita, edice Srdeční výdej, 2009). Zde uvedené verše pocházejí převážně z almanachu neznámých a tajně slavných básníků Moravy a Slezska *A trubači troubili mambo Zambezi* (Moravsko-slezský kruh, 2011).

Letní rakouské střípky s českou hudbou

VLASTA
REITTEREROVÁ

Svět se zmenšil, z Bratislavy či z Brna je to do Vídně coby kamenem dohodil, ani z Prahy není vzdálenost nepřekonatelná, z jižních Čech není problém zajet do Lince (a z Lince například do Českého Krumlova) či do Štýrského Hradce.

Festival Styriarte se koná od roku 1985 a od samého začátku byl spojen se jménem Nikolause Harnoncourta. Roku 2010 byl festival ve znamení úryvku z verše rakouské hymny „Heimat bist du...“ (jejíž text je momentálně neuralgickým

bodem, neboť Rakousko nechce být jen „vlastí velkých synů“, jak stojí v textu, nýbrž také dcer). Ústředním dílem se loni stala Smetanova *Má vlast*. Podle pořadatelů jí byla položena otázka, co jako domovinu vlastně vnímáme: „Smetanova *Má vlast* je jednoznačně protirakouská, koncipovaná jako epos národního probuzení Čechů, kteří se konečně usilovali zbavit cizí nadvlády,“ a Nikolaus Harnoncourt ji interpretoval „jako vzpouru a politické drama, v němž je postavena slovanská prudkost a původnost proti západní hegemonii,“ psalo se. Také v centru letošního Styriarte stál Smetana,

tentokrát *Prodaná nevěsta*. Podobně jako loni u *Mé vlasti* zdůraznil dirigent v díle vážné prvky, často neúnosně pomalá tempa působila potíže zpěvákům a vytratil se esprit. Proměnit *Prodanou nevěstu* ve vážnou operu sice nelze, čistě instrumentální čísla však byla zahrána brilantně. Horší však bylo tzv. úvodní zasvěcení do díla z úst festivalového dramaturga Thomase Höfta – snůška klíše, polopráv i výmyslů a přehnaná reklama tzv. „světové premiéry“. Zpíval se německý překlad Emanuela Züngela, který sice vyšel v prvním vydání klavírního výtahu roku 1872 (ještě bez recitativů!), ovšem

důvody, proč se nikdy nehrál a pro první vídeňské uvedení opery roku 1893 byl objednan překlad Maxe Kalbecka, už uvedeny nebyly: Smetana Züngelův překlad nepovažoval za dobrý, a Züngel neměl ve Vídni dobré jméno – byl překladatelem libreta Dvořákova *Selmy sedláka*, který roku 1885 ve Vídni propadl. Skromně, ale velmi přesvědčivě se na Styriarte představilo Zemlinského kvarteto – se Smetanou, Dvořákem a Janáčkem.

Česká opera se letos uplatnila i v Salcburku. Inscenace Janáčkovy *Věci Makropulos* vyvolala rozporné reakce. Jednotný byl hlas obdivu

výkonu Angely Denoke v roli Emilie Marty, méně už k hudebnímu nastudování Esa-Pekky Salonena. Režie Christopa Marthalerova však byla například označena jako „zboží s prošlou záruční lhůtou“, ze sarkastické komedie prý vytvořil nevinnou hříčku a se samou dramatickou podstatou příběhu, procházejícího stoletími, se minul. V kritikách sílí hlas volající po odstranění „režijního divadla“ a návratu úcty k autorům. Uvidíme, co přinese nová sezóna...

Vlasta Reittererová (1947) je muzikoložka a hudební publicistka.

Thinking Rabbit

Růžové brýle způsobí, že celý svět uvidíte růžový, ale opravdu růžové věci v něm možná zaniknou. Ve svérázně interaktivní instalaci *Red and Blue II* jsme svou pozicí nuceni volit jeden z pohledů na děj, na jeho příčiny. Pohyb diváka v prostoru pak posunuje poznání věcí.

TOMÁŠ KUBART

„No, kdo to sem postavil?“ tápala chvíli jedna z kurátorek nad smetákem opřeným v chodbě před brněnskou Galeríí Kabinet. „Asi vám tu uklízí Marcel Duchamp,“ pokusil jsem se ne-japně zažertovat. Videoinstalace Tomáše Bujňáka (1979) a Mikuláše Podprockého (1978) *Red and Blue II* se sice vznášejí v poněkud jiné konceptuální rovině, než jakou pravděpodobně zamýšlel R. Mutt se svou fontánkou, nicméně kurátorské záměry mu byly v leccos blízké.

„Je to přímočaré... o vnímání barevného spektra... o životě...“ prohlásil k instalaci kurátor Pavel Netopil. Před projekcí jednoduché animace stojí dvoubarevná plexisklová stěna. První z vystavujících dvojice umělců Tomáš Bujňák roku 2007 diplomoval v Mnichově u Magdaleny Jetelové. Mikuláš Podprocký studoval u těžce profesorky v letech 2001–2002 a 2003–2004 na Kunstakademie Düsseldorf.

Animace, provedená v Adobe Flashi, vizuálně evokuje ze všeho nejvíce logickou hru Sokoban, se kterou v roce 1980 přišel Hiroyuki Imbayashi, když se zúčastnil soutěže o motivační hru pro zaměstnance Takarazuckých skladů. V jednoduché animaci přemísťuje postavku skladníka bedny podle vnitřních pravidel hry. O dva roky později vydala hru firma Thinking Rabbit. Benjaminovská „roztříštěná aura“ je přidržována jemným předivem technologických aluzí. Například na první pokusy s animačními programy Sparta a Arta Leslieho Mezeie.

K vidění je třeba víc než oko

Barevný model RGB (red-green-blue) je aditivní způsob míchání barev, používaný ve všech

monitorech a projektorech, a jde o mísení vyzařovaného světla (na rozdíl od CMYK modelu, který se používá k vytváření barev mísením pigmentů). Podle Pavla Netopila jde v díle o vnímání barevného spektra a zapojení sítnice. Myslím, že když v roce 1892 proplouval kolem Saint-Tropéz na své jachtě Olympia Paul Signac, uvažoval nejspíš nad něčím velmi podobným. Se sítnicí to tak přímočarě není. Obraz, který se na fotoreceptorech působením světelných paprsků rýsuje, je vzhůru nohama, a teprve mozek jej převrací do „normální“ pozice. Právě tento fakt mi přijde na fungování sítnice podstatný, stejně jako její možnost vizualizace komplementárních barev. Při pohledu přes modrou část plexisklové stěny vykonávají některé bedny jakoby samovolný pohyb. Při pohledu přes červené spektrum zjistíme, že jimi hýbe alter ego druhého umělce. Rozměr nepolapitelnosti obou postav (příčin pohybu beden) současně umocňuje právě fakt, že se jedná o podoby samotných umělců a jejich součinnost – v animaci tedy spíše její negaci.

Německý filosof Gernot Böhme přišel s teorií atmosféry prostoru, která se zakládá na principu jakéhosi „zalévání“ prostoru jednotlivými energiemi (vznikajícími na základě smyslových vjemů). Böhmeho teorii atmosféry lze chápat jako vytvoření specifického dramatického prostoru v mysli recipienta na základě informací nesených rozličnými znaky, fungujícími v koherentním znakovém systému a kódu. A součástí této atmosféry jsme se v instalaci stali.

Bremeno musíme někdy tlačít před sebou, nejde-li je dát stranou. Tím se animace liší od Sokobanu, v němž bednu táhnout nemůžeme a možnosti přemísťování jsou v něm odlišné. Stejně tak totiž v Sokobanu není

Tomáš Bujňák, Mikuláš Podprocký, *Red and Blue II*, 2010, animace a mix média, Galerie Kabinet. Foto Petr Kovář

možné posouvat více beden naráz, jak „alter-ega“ v animaci ráda činí. A v neposlední řadě je svépomocný pohyb beden, zavalující dělníky, naprosto nemyslitelný, a v důsledku kontraproduktivní... Právě kontraproduktivita jako dílo omezenosti pohledu (vhledu), v instalaci jasně demonstrováné barevným filtrem, vyznívá jako určující sdělení.

Pokud si divák zvolí pouze jeden pohled, vnímá příběh jinou optikou. Uvnitř příběhu se mění zákonitosti, břemena se chvíli pohybují sama podle zákonů gravitace, jindy je popírají, a jindy jsou zase lehká tak, že je postavy uzvednou jednou rukou. Neznamená to tedy, že pohled, kdy nám příčina věcí není objasněna, není atraktivnější. Optika silně metafyzická. Zábavná. Nebezpečná.

„Okno je další vizuální plán?“ zaznívalo z úst některých návštěvníků vernisáže. „Neda-lo se s ním nic dělat, prostě tam je, jako topení, nebo podlaha,“ odpovídal jeden z umělců. Nebo jako smeták opřený o stůl, podotýkám já... A jako se pomlky ve skladbě staly základem, na němž vnikla pyramida 4'33" Johna Cage, tak se mezery, mezi tím, co má umělecky nosný vizuální význam a co je pouze ostenzí sebe sama, staly součástí instalace *Red and Blue II*.

Tomáš Bujňák, Mikuláš Podprocký: *Red and Blue II*. TIC Galerie, Galerie Kabinet, Brno, 7. září – 19. října.

Tomáš Kubart (1986) je redaktor internetového časopisu Artalk.

Přitažlivost bez gravitace

Čtvrtečního večera 22. září ožil v Brně venkovní areál Střední školy umění a designu nezvyklým způsobem. Zákoutí se zbytky starého opevnění a vzrostlými stromy se proměnilo v oceán. Nebo noční velkoměsto.

VERONIKA DOPITOVÁ

Divadlo FACKA, v současnosti transformující se na F TEATR, připravilo pro prostor lemovaný hradbami a vysokými starými domy první reprízu představení *Stromodív*, které bylo k vidění v létě ve Splytinně na břehu Baťova kanálu. Použití v tomto případě termínu repríza je ale zavádějící. Jedná se sice o stejné představení, avšak o jiný a nový zážitek. Je charakteristické pro site-specific projekty, že jsou stvořené právě pro jedno konkrétní místo, že se mu přizpůsobí, hrají (si) s ním, čerpají z jeho půvabu a jedinečnosti. A také mu vdechnou krásu novou, promění ho na okamžik, na krátkou chvíli.

V režii Sergeje Sanži tu tento večer mnoho lidí patrně vidělo mnoho příběhů. Mohla to být námořnická love story, příběh z nočního života velkoměsta, pohádka o setkání s mořskou pannou, úvaha o neslučitelnosti dvou světů. Představitelství diváků, podpořená výrazně barevnými kostýmy Alžběty Hanzlové a hudbou Davida Smečky, měla dostatek prostoru pod noční oblohou.

Jak se vypořádat s tím, že celý příběh se odehrává střídavě pod hladinou a nad ní, když voda není na dosah? Kocábka je samozřejmě pojízdná, sluhovy vysoké chůdy mu dovolí se brodit vlnami i hrát stínové divadlo. Několikametrové pruhy igelitu vytvořily dojem podmořského světa, zpěněných vln i svatebních šatů utkaných snad z měsíčního svitu. A ryby, prohánějící se v kouřových clonách na kolečkových bruslích, mají skutečně ladný pohyb „plavmo“. Vlastně je třeba příběh otočit, koruny stromů se ocitnou pod hladinou a námořník připlouvá mezi nimi. Dva prostory se prolínají a zemská přitažlivost díky akrobatům přestává existovat. To platí pro svět pod hladinou. Tvrdou realitu pozemského světa připomíná strasti-plné chůdařovo šplhání po zdi i pády, při kterých se tají dech. A nečekaná pointa v závěru.

Krásné na podobných projektech je to, že můžete doprovázet představení jako fotbalový fanoušek svůj tým, což je ostatně přáním režiséra, a na každém místě vás čeká zážitek jiný. Těšme se na další reprízu, která může být kdekoliv.

Lidská touha na dno moře nedosáhne. Foto Michaela Sanža

Počtář i básník stříbrného plátna

Širší veřejnost zná Gustava Machatého jako autora první erotické scény v dějinách české kinematografie, cinefilští snobové jej naopak uctívají jako velkého a nedoceněného experimentátora. Strážlivější pohled přináší rozsáhlá monografie Jiřího Horníčka.

JAKUB GROMBÍŘ

Gustav Machatý (1901–1963) patří k nejzajímavějším, ale také nejzáhadnějším postavám v dějinách české kinematografie. Snad nejlépe ho charakterizuje následující poněkud patetické vyznání: „Byl jsem tělem i duší upsán ďáblu, který páchl lakem a celulosou.“ Oba podtituly knihy, *Touha dělat film* a *Osobnost režiséra na pozadí dějin kinematografie*, prozrazují, že filmový historik Jiří Horníček měl šťastný nápad vyprávět Machatého příběh na pozadí dobového vývoje filmové tvorby i produkce: od éry všeobecného nadšení a improvizace, která okouzila osmnáctiletého chlapce, až do dob, kdy se o filmových scénářích rozhodovalo v politbyrech či kancelářích všemocných producentů. Pečlivá heuristická práce uvádí na pravou míru některé omyly a nepřesnosti v dosud nejrepresentativnější studii Myrtila Frídy a Jaroslava Brože (vyšla v časopise *Film* a doba v roce 1969), které většina filmových historiků do této doby suverénně přejímala.

Sentimentální obraz Machatého jako zneuznaného génia poněkud narušuje svědectví dalšího filmového průkopníka Jana Svatoslava Kolára, zdůrazňující tvrdý pragmatismus a otcovské peníze, které stály za počátkem jeho kariéry. Po natočení prvních režijních pokusů *Teddy by kouřil* a *Dáma s malou nožkou* odjel Machatý do Hollywoodu, kde se ovšem neprosadil; o této etapě jeho života se příliš nepodařilo zjistit ani Horníčkovi. Ale už v roce 1926 vstoupil do české kinematografie se sobě vlastní okázalostí: adaptací Tolstého novely *Kreutzerova sonáta*. Skandální předloha slavného spisovatele spolu s nebývale velkorysou realizací daly vzniknout prvnímu československému filmu skutečně světové úrovně.

Po tomto úspěchu následoval útok stranou. Mezinárodní romantický velkofilm *Švejk v civilu* bývá obvykle zavrhován jako ryzí kalkul, který nemá s Haškovou předlohou zřehla nic společného, ale Horníček poukazuje na souvislosti se stylem Ernsta Lubitsche, což je v českém prostředí ojedinělé. Každopádně se ukázalo, že Machatého talent nejde vždy ruku v ruce se soudností.

Mladý muž dobývá svět

Paradoxní náladu dvacátých let, kdy byl film na jedné straně obdivován jako posel nové doby a na straně druhé zavrhován pro primitivismus výrazových prostředků, dokazuje Klub za nový film, založený Karlem Teigem, Artušem Černíkem a dalšími avantgardními umělci; jejich ambiciózní plány zůstaly v platonické rovině, neboť tyto intelektuálové hluboce opovrhovali soudobými českými filmaři jako kýčari a šarlatány a odmítali s nimi jakkoli spolupracovat (Jaroslav Seifert, který se podle některých pramenů podílel na scénáři *Kreutzerovy sonáty*, tuto svoji aktivitu pečlivě tajil – po zkušenostech se známou aférou, kdy byl z Devětsilu vyloučen Jiří Voskovec za účinkování ve filmu *Pohádka máje*).

Gustav Machatý nebyl zdaleka jediný, kdo viděl budoucnost filmu v překonání lokálních omezení (na druhou stranu, ač se Machatý vždy snažil prosadit v cizině, zúčastnil se protestů českých filmařů proti dovozu německých snímků – za vlastenectvím se však skrýval přízemní strach z konkurence). Snaživý kosmopolitismus německého filmu ilustruje například představitel hlavní role v *Erotikonu*, Ámilian Maximilian Pouch ze Štýrského Hradce, který

se specializoval na nordické typy pod roztomile přitroublým pseudonymem Olaf Fjord. Sympatickým rysem, jímž také předběhl svoji dobu, byl Machatého zvyk obsazovat do hlavních rolí málo známé tváře. Ne vždy ho ovšem vedly úmysly čistě umělecké – například v případě Hedy Kieslerové jistě hrála hlavní roli fyzická přitažlivost.

Celoevropský úspěch a potvrzení Machatého tuzemské výjimečnosti přinesl *Erotikon* (1929) podle námětu Vítězslava Nezvala a s mnohokrát citovanou scénou splynutí dvou dešťových kapek. Zatímco *Erotikon* a *Extase* nesmějí chybět v žádné slušné filmové encyklopedii, film *Ze soboty na neděli* zapadl a dá se s Horníčkem souhlasit, že neprávem. Realistický obraz pražského nočního života v mnohém až nečekaně předjímá postupy anglického hnutí Free Cinema. O tom, že poměry v prvorepublikové kultuře byly složitější, než se dnes jeví, svědčí skutečnost, že na film napsal pochvalnou recenzi Karel Hašler, kterého by nikdo nepodezíral z obdivu k avantgardnímu umění.

Po Haškovi se Machatý pokusil převést do filmové podoby také předlohu Karla Poláčka, výsledek byl však ještě slabší. Ve filmu *Načera-děc, král kibiců* sice podává Hugo Haas životní výkon, ale po slibném komediálním začátku se film nepochopitelně láme v rodinné melodrama, vyvolávající smích spíše nechtěně.

Tolik proslulé drama milostného trojúhelníku *Extase* je dnes skutečně určeno jen filmovým fajnšmekrům, kteří ocení Stalichovu mistrovskou kameru a nápaditou stavbu záběru, již mnozí vykrádají dodnes; naproti tomu řadový divák bude larmoyantností děje spíše pobaven. V centru Machatého pozornosti tradičně byla formální stránka filmu a náměty si vybíral často dost banální, takže jeho pozdější filmy *Nocturno* a *Ballerine* se už pohybují na samé hranici kýče. Pro představu postačí úvodní věta synopse k *Nocturnu*, připomínající spíše repliky z *Pytlákovy schovanky*: „Marie, vdaná atraktivní žena pěstěného zevnějšku, je nespokojená s všedností každodenního rodinného života.“ Sentimentální povahy dojímal a postava opuštěného synka hlavní hrdinky (hrála ho Machatého nevlastní dcera Donata Rayová). S tím podivuhodně kontrastuje vzpomínka Jana Stalicha, jak k filmu *Nocturno* pořizoval pikantní záběry z nevěstince určené speciálně pro jihoamerický trh (osud těchto kopií se však nepodařilo dohledat). Doba jistě nebyla tak nevinná, jak se nám zpětně jeví; například některé reklamní triky zmiňované Horníčkem silně připomínají naši současnost.

Zajímavé je, že promítání *Extase* provázely místy násilné protesty, v Rouenu rozhořčené diváky nedokázala rozehnat ani policie. Jejich důvodem však nebylo mravní pohoršení, ale naopak to, že film ukázal podstatně méně, než reklama slibovala. Machatý měl zkrátka pověst potíživý a neskrývaný arivismus mu také na popularitě nepřidával. Za těchto okolností se rozhodl zkusit štěstí přímo v centru světového filmu.

Americká anabáze

Po odchodu do zámoří v roce 1936 se Machatému už tolik nedařilo. Dokumenty ze zákulisí cenzury (tzv. Breenovy komise) ukazují, že tehdejší hollywoodské poměry měly blíž k autoritativním režimům než k současnému náhledu, že mravně je to, na čem se dá vydělat. V takových podmínkách se tvůrce Machatého naturelu jen stěží mohl prosadit. V roce 1939 ještě natočil

Heda Kieslerová-Lamarrová se do dějin nezapsala jen svým tělem, ale je také držitelkou několika patentů v oboru elektrotechniky. Repro archiv nakladatelství Host

pozoruhodné kriminálně psychologické drama *V mezích zákona* (zde potvrdil cit pro výběr hereček, když objevil pozdější hvězdu Ruth Husseyovou), ale už ztratil příliš mnoho energie a pověst tvůrce *Extase* v tvrdé konkurenci mnoho nevážíla. Po válce se tak živil mimo jiné domácí výrobou sušičů na žiletky (ať si pod tím představíme cokoliv) a celkem pochopitelně mu nevyšel ani pokus prosadit se za pomoci přítelkyne Nezvala ve znárodněné československé kinematografii. Každopádně i v tomto období natočil nadprůměrné filmy *Žárlivost* a *Hledané dítě 312* a podílel se na scénáři k výbornému filmu *Stalo se 20. července* – to je pořád daleko víc, než ve světě dokázali i ti neambicióznější čeští filmaři současnosti.

Zábavným, byť pro někoho snad až trochu bulvárním doplňkem knihy jsou dopisy účetního Morávka (křestní jméno nikde neznámé, což je stejně symptomatické jako okázalé devótní tón jeho hlášení; do profesionální hierarchie ona prvorepubliková demokracie příliš

nezasahovala) řediteli firmy Slaviafilm z natáčení slovenských exteriérů k *Extasi*. Pracovat pro Machatého skutečně nebylo nic příjemného. V jeho složitě osobnosti se umělecká citlivost prolínala s nejnižším dryáčnictvím a není divu, že perfekcionismus a sklony k hysterii často komplikovaly život jemu i všem okolo.

Horníčkova kniha je napsána čtivě, přitom dokáže držet odstup od tématu a nijak Machatého neidealizovat. Historickou důkladnost zručně spojuje s prvky teoretického a kritického přístupu, dokáže epizody zasazovat do dobových souvislostí; vytváří díky tomu knihu, která neupadá do úzkého odbornictví ani do bulvární podbídivosti. Za zmínku stojí i kvalitní grafická úprava, využívající četných filmových fotografií. Publikace tak důstojně zaplnila jednu z nejtrapnějších mezer v dějinách českého filmu.

Jiří Horníček: *Gustav Machatý. Touha dělat film*. Host, Brno 2011.

Portrét Gustava Machatého zaslaný příteli J. S. Kolárovi z USA (1921–1922). Repro nakladatelství Host

Besedovat o umění? Třeba v Galerii Beseda

Udržet soukromou galerii je prací nad jednu hlavu. Ale ani tady, kde je nezbytné měřit také korunou, nestojí umění v podbíživé roli.

JAN DOČEKAL

Kdyby v tom viděl alespoň za mák smyslu, mohl by se některý vášnivější ze statistických vášnivců pustit do analýzy, kolik u nás v první etapě nadšení po Listopadu 1989 vzniklo soukromých galerií a jaká část z nich rychle stáhla roletu. Přesné údaje však nejsou třeba. Stačí vědět, co je jisté, že jich otevřelo víc než dost a nového tisíciletí se dočkalo smutně málo.

Příčiny byly zejména ekonomické. Vydělat na současném umění (jemu především se většina galerií věnuje) bylo už tehdy obtížné, navíc scházelo-li většině galeristů odborné vzdělání a komerční nadhled nebyl přednášen v žádném živnostenském kurzu. Ke „komerčnímu

obratu“ bylo tedy přijímáno vše, co bylo přineseno. Ovšem mít doma umělecký originál není dosud v naší zemi obecným zvykem, takže počet účastníků „komerčního obratu“ nedosahuje žádoucího množství.

Nutný artikl podpirá méně žádaný

V polovině prvního desetiletí nového tisíciletí, kdy už všichni o věci informovaní věděli, že provozovat soukromou galerii má přinejlepším malý smysl nebo je to vysloveně zhouba živnostenského bytí, vznikla v centru Moravské Ostravy, prakticky v sousedství státního Domu umění, Galerie Beseda. Byl to čin prostý rozvahy, či zjevné provokace? Nikoliv. Má-li podnikatel v nových ekonomických poměrech už cosi za sebou a cítí, že nohy má sdostatek

pevné, může si, ano, takové základy se stávají, k rozličným firmám, jež vlastní, přidat ještě galerii. Ostravský podnikatel Pavel Šmíra to udělal. Ze dvou důvodů: má rád umění a může si dovolit něco zřetelného pro ně udělat. Vše dle obecně platného pravidla dobrého obchodu: „Nutný artikl podpirá méně žádaný.“

Když jsem se snažil získat „enigmatický“ kód k úspěchu galerie Beseda, kurátor Petr Pivoda, slušel by mu přídomek uvážlivý entuziast, odpověděl přímo: „Z praxe mohu potvrdit, že udržet soukromou galerii je prací nad jednu hlavu. Abyste rozuměl, nečekáme nečinně, až nám odněkud shůry spadne milovník umění, jehož vášně je podepřena prostředky, které chce utratit za originální dílo, přesto nemít onu stěžejní hlavu, ekonomickou, dávno bychom nebyli. I tak je dnes děláni výstav a prodávání umění hodně obtížné.“

Kontroverzní i evidentní postmoderna

Galerie Beseda je druhou největší privátní galerií v Ostravě. V pojetí Petra Pivody je střediskem obrazivého a postmoderního umění z ateliérů žijících českých a moravských autorů. Postmoderní je označení dávno běžně užívané, přesto některými umělci, zejména nejstarší generací, zesměšňované. Má však, patřím k těm, kteří si to myslí, vnitřní logiku. Označuje

pojetí skutečnosti i poznání jako neredukovatelné plurality, a proto odmítající univerzální výklad. Některá postmoderní díla jsou již časem nějakou měrou přezkoumaná, tedy jistá, zřejmá, evidentní. Jiná jsou však sporná, tedy kontroverzní.

Pivoda má, myslím si, vzácný dar obě slučovat. Zpravidla tak nečiní v jedné proměnné výstavě (v jenom roce jich bývá šest až sedm a všechny provází krásný ofsetový katalog), ale v časovém sledu. Představuje výtvarné veřejnosti (tak nevtíravě se označují ne pouze v Ostravě návštěvníci výstav) to či ono. Někdy bezprostředně krásné, jindy provokativní. Pokaždé je samozřejmě zvědav, jak budou návštěvníci reagovat, a v logické souvislosti s komerční částí činnosti galerie vždycky s pnutím očekává, dostaví-li se měřitelný komerční efekt. Proč ne. Naučili jsme se prakticky vše měřit korunou. Ovšem, a zde budiž citěn velký akcent, vždy je to solidní předvádění výsledků ateliérové umělecké práce. Nikdy podbízení. A jsou-li někteří autoři kontroverzní, nejvíce ti mladí, dobře tak. Spornost může být zdrojem nových myšlenek. Čas je prozkoumá.

Jan Dočekal (1943) je historik umění a výtvarník.

Literární ukázka

Vybrali jsme ukázkou z knihy Björna Larssona *Filologův sen*, kterou právě vydává nakladatelství Dauphin. První český překlad z díla autora obsahuje devět povídek z vědeckého prostředí a s jemnou ironií staví do kontrastu byrokratická pravidla s věčnou touhou objevitele.

O speleologovi, který vsadil všechno na jednu kartu

Myšlenky Josepha Guimauda těkaly sem a tam. Míhaly se mu před očima vzpomínky na sebe sama jako mladého a nadějného studenta, ale zahrnala je rozžhavená špička doutníku, když potáhl. Jak se jeho dávná očekávání naplnila? Z velké a zároveň zoufale malé části. Uskutečnil svůj klukovský sen vydat se s Julesem Vernem do útrob země. Svě jméno spojil s několika menšími jeskyněmi, ale žádná neměla podstatný význam. Ne našel cestu k jeskynním malbám a soškám pravěkých lidí. Nezmapoval tok podzemních vod a nezachránil tak na obou stranách horského hřebenu přístup k vodě. Nepodařilo se mu odhalit, že si Titovi partyzáni zachránili život tím, že se ukryli v obrovité jeskyni Postojná. Dokonce ani nevrhl světlo na ty, kdo si v průběhu dějin z jeskyní udělali příbytek. Takže čím vlastně přispěl? Jeho vlastní výzkum pojednával o postupném formování stalaktitů a stalagmitů. V tomhle oboru mu jen málokdo na světě mohl konkurovat. Ale k čemu tyhle vědomosti byly? Nejspíš k ničemu. Jistě, nikdo nemůže předpovědět, k čemu povede fundamentální výzkum. Kdo by si býval pomyslel, že Turingovy abstraktní hrátky s formální logikou, s jedničkami a nulami, položí základy počítačové techniky? Joseph Guimaud mohl vyjmenovat stovky podobných příkladů, kdy napohled naprosto nesmyslný výzkum vedl k průlomovému a užitečnému praktickému využití. A stejně tak mohl vyjmenovat tisíce protipříkladů – napohled naprosto nesmyslných výzkumů, které se ukázaly být opravdu nesmyslnými. Ve skutečnosti mu to teď bylo jasné víc než kdykoliv předtím: speleologem se nestal proto, aby učinil svět lepším. Stal se jím kvůli dobrodružství, kvůli vlastnímu sobeckému potěšení ze vstupu na neznámou půdu, z prosté objevitelské vášně. Kvůli ničemu jinému.

Obětoval tomu manželství a prakticky ztratil kontakt se svými dvěma dětmi. Žena ani děti se jeho pokusy ospravedlnit svou věčnou nepřítomnost poukazováním na vznesené poslání vědy nedaly ošálit. Prokoukly ho. Věřil kdy vůbec vlastním výmluvám a záminkám, uspěl v umění sebeklamu? Ne, někde uvnitř celou tu dobu věděl, že jediné, co ho pohání, je touha po dobrodružství. Ale k čemu je takové dobrodružství dobré? Čemu poslouží všichni ti šílenci, co se vydávají na lyžích k severnímu pólu, plaví se přes Atlantik nebo letí balónem kolem světa? Zřejmě ničemu. Naprosto jistě ničemu. Jejich velkolepé počiny jsou bez výjimky pouhý způsob, jak si polechtat ego. Joseph Guimaud se ve tmě sám pro sebe usmál. Proč teď ty pochybnosti, po tolika letech? Napadlo ho, že by měl někdo vypracovat studii dobrodružovy duše. Kdy si dávno narazil na jeden filosofický rozbor mentality dobrodruha, nese-psal ho nikdo menší než Simone de Beauvoirová. Její teze byla, že dobrodruh utíká od reality a vyhýbá se tak odpovědnosti. Pokud si správně vzpomínal, tvrdila Simone de Beauvoirová, že všichni dobrodruzi jsou mistři ve vytváření iluze, že konají něco velikého, mistři v tvrzení, že jejich expedice jsou objevitelské výpravy, které přinesou lidstvu nové vědomosti o světě, a přitom ve skutečnosti pouze ukájejí vlastní potřebu napětí. Možná měla Simone de Beauvoirová pravdu. Možná je to tak, lidé jako on, kteří riskují život pro chvilkový vrcholný zážitek, se neliší od narkomana, který si šlehnul.

Když doutníček dohořel, rozsvítil Joseph Guimaud petrolejovou lampu, vytáhl zápisník a zaznamenal události dne a své myšlenky. K jídlu si připravil vakuově zmrazené špagety, které spláchl skleničkou vína. Poté si uvařil kávu a vypil ji s troškou koňaku. Všechno probíhalo stejně jako vždycky. Joseph se svých rituálů pevně držel, představovaly protiváhu k nepředvídatelnosti, které provázely každou expedici. Nazítří ráno se probudil a několik vteřin trvalo, než mu došlo, kde to vlastně je. Během

snídaně se pokoušel oživit své myšlenkové pochody z předešlého večera. Ale veškeré jeho pochyby byly tytam. Vzpomínal si, že zvažoval argumenty zda se spustit, či nespustit do šachty, ale teď už nechápal, v čem byl problém. Ted' bylo všechno nad slunce jasné. Sbalit výstroj mu zabralo hodinu a další hodinu trvalo, než všechno přesunul ke kraji šachty. Co bylo měkké a nemohlo se poškodit pádem, jednoduše shodil dolů. Ostatní věci spustil na dvojitěm laně, ten systém sám vymyslel. Na jednom z lan viselo vybavení připevněné na háku, který se dal druhým lanem uvolnit. Jelikož stěny propasti byly krásně hladké, neměl se spouštěním ani vyťahováním lan žádně nesnáze. To byla úleva. Už zažil sestupy, při

nichž se hák zasekl o skalní výběžek a zaklesl se tak pevně, že nebylo možné ho vyprostit. Obzvlášť se bál o malý generátor, kterým dobíjel svítlny a lampy. Bez něj by byl jako slepý. Těsně po poledni zbývalo už jen spustit sám sebe. Seřídil si spouštěcí kladku, upravil čelní svítlnu a bez zaváhání se přehoupl přes okraj propasti. Nohama se odrazil od šachetní zdi a dlouhými, elegantními skoky se spouštěl dolů. O nějakých pět minut později stál na dně. Nejprve vzal svítlnu a posvítíl nahoru. Lano viselo volně podél stěny šachty. Nebylo nejmenších pochyb: touhle cestou se zpátky vrátit nemůže. Kostky jsou vrženy, ústupová cesta odříznuta. Bude muset najít nový východ.

Björn Larsson (1953) je švédský spisovatel, univerzitní profesor francouzského jazyka a literatury v Lundu. Jeho knihy byly přeloženy do patnácti jazyků a získal za ně řadu ocenění. Leitmotivem jeho románů i života je moře a touha po svobodě.

Filologův sen. Ze švédského originálu *Filologens dröm* (2008) přeložila Helena Stiešová. Dauphin 2011, 280 stran.

Literární police

Wanda Heinrichová

NALOMENOU

Literární salon 2011, 60 stran.

Publicistka, překladatelka a redaktorka časopisu Tvar Wanda Heinrichová vydává po sedmi letech přípravě svoji první básnickou sbírku. Další svazek edice Overtury prozrazuje tradiční pečlivost vydavatele: obálka s obrazem Miloše Škory, vysvětlivky (jev u básnických sbírek dost neobvyklý), dokonce i text na záložce nabízející cosi jako návod ke čtení. Ale tato poezie, jakkoliv intelektuálně vytržená, není nijak nesrozumitelná; převládají v ní náladové momentky s citem pro atmosféru míst: „*Cimetière de Montmartre* / soužití vyžraných koček a křehkých stařen / zdánlivě věčných.“ Ironická skepse zachraňuje básně před zabřednutím do stereotypu melancholických procházek. V básni *Její portrét* dokonce zazní v současné české poezii neobvyklá a o to sympatičtější snaha zajímat se o někoho jiného, než je lyrický subjekt samotný.

-jg-

Annika Tetzner

ČERVENÁ STUHA. TEREŽÍNSKÉ GHETTO OCIMA DÍTĚTE

Překlad Hana Michlová a Robin Král,

Portál 2011, 63 stran.

Annika Tetzner má český původ, neví však, kdy a kde se narodila, vlastně ani svým jménem si není jistá. Její vzpomínky z dětství však začínají v terežínském ghettu. Paradoxně jsou to

vzpomínky převážně hezké, snad díky přirozeně selektivní paměti, ale hlavně díky velké rodině, která se i v obtížné době snažila dát svým dětem všechno to „obyčejné“ lidské. Jak sama říká, žila dlouho bez identity. Kniha obsahuje tři povídky vyprávěné dětským způsobem a doprovázené ilustracemi Anniky Tetzner. Pro dětské čtenáře bude pohádkovým příběhem, kde nechybí setkání s drakem, rodiče mohou číst mezi řádky.

Obrazy Anniky Tetzner jsou k vidění do 16. října ve výstavní místnosti teplického zámku.

-vd-

Michel Houellebecq

MAPA ÚZEMÍ

Překlad Alan Beguivin,

Euromedia-Odeon 2011, 288 stran.

Kontroverzní francouzský autor Michel Houellebecq ve své nejnovější knize *Mapa a území*, oceněné Goncourtovou cenou, upouští od šokujících, provokativních a sexuálních témat a vypráví klasicky pojetý příběh umělce Jeda Martina. V románu vystupuje dokonce sám autor jako jedna z hlavních postav. Houellebecq sám sebe líčí bez jakéhokoli idealismu – jako psychicky nemocného alkoholika, našťavaného na okolní svět. Ironicky popisuje kulturní a umělecké kruhy a nezdráhá se umístit do románu i další reálné postavy. Třetí část příběhu se od předchozích radikálně liší detektivním pojetím, kdy se na francouzském venkově vyšetřuje vražda

samotného Houellebecqa. Autorův styl je v této knize mnohem střízlivější a skromnější a na rozdíl od ostrého sarkasmu předchozích románů překvapí melancholickým tónem.

-iš-

Radek Fridrich

KROOA KROOA

Host 2011, 72 stran.

Pískovcové skály, kořeny a mechy a vyprávění místních lidí v nich. Krooa krooa je jímavé volání krkavce, který nadosmrtní zůstává věrný jedné družce. Stejně tak Radek Fridrich ve své jedenácté básnické sbírce opět prochází zamilovanou severočeskou krajinou a strohou baladickou silou ji pro nás probouzí. Celék má výraz příběhu (nebo příběhů), rytmem jsou básně říkankami nebo zaklínadly. Jako by zdejší život byla spíš vzpomínka, jako by Sudety ležely někde docela jinde, někde v nepřístupné Tramtárii, ale současně se něco nálehavě děje. Kořen děje básník nedořekne. Místy to tu připomene Fridrichův *Kabinet doktora Bünauburga*, „Chrastava košťatá bloudí v lesích, / proutěné pracky napřahuje / nohama dupe v černém mechu“, a místy zase stoupneme na zmiji, sedneme na ježka a krkavec do nás zatne dráp „a ještě tu sem, ještě tu sem“. Tramtárie je uzemňována místopisem, událostmi a lidmi vtíštěnými do krajiny, česko-německou historií vystupující z nápisů na smírčích kamenech. Kromě nich textem běží rudná žíla dochovaných

vzkazů prospěktora Daniela. Průzkumníkem-alchymistou se ale jeví především sám básník, který zde skály neotřukává, ale vyvolává k životu.

-pk-

Marc Bloch

OBRANA HISTORIE ANEŽ HISTORIK A JEHO REMESLO

Překlad Helena Beguivinová,

Argo 2011, 160 stran.

Poprvé v češtině vychází nedokončená esej jednoho ze zakladatelů francouzské historické školy Annales Marca Blocha. Předmluvu ke knize napsal další z představitelů téže školy Jacques Le Goff. Kniha má být metodickou příručkou; autor chce dle vlastních slov sepsat „tovaryšskou knížku“, kde by osvětlil „jak a proč historik provozuje své řemeslo“. Své zamýšlení nad metodologií historie podává srozumitelným a čtivým jazykem, neboť je přesvědčen, že historie je věda poetická, což může být její slabinou, ale zároveň je to její síla. Redukovat ji na abstrakce, zákony a struktury není možné. Pro Blocha není předmětem historie minulost, ale „člověk“, či lépe „lidé v čase“. Práce byla vydána posmrtně zásluhou Luciena Febvrea v roce 1949.

-ms-

kulturystyka

LITERATURA

3. října 2011 se v literární kavárně Krásný ztráty (Praha, Náprstkova 10) koná od 19.30 literární večer s názvem **Jemnotemno**. Číst budou Marie Šťastná, Róbert Gál, Ewald Murrer a Viktor Špaček. Hudební intermezza zajistí kapela SoUsedi. Vstupné dobrovolné.

8. října 2011 od 9.30 pořádá Městské muzeum v Chebu malý veletrh **Knihobraní**; celodenní akce, na níž se představí regionální spisovatelé, nakladatelství a knihovny.

FILM

3.–9. října 2011 bude v Českém Krumlově probíhat **EKO FILM 2011**. Jedná se o nejstarší Mezinárodní

filmový festival o životním prostředí, přírodním a kulturním dědictví v Evropě. Je určen všem, kterým není jedno, kde a jak žijí. Festival je soutěžní. V doprovodném programu jsou zařazeny diskuse, přednášky, besedy, workshopy s tvůrci filmů či s odborníky na životní prostředí, přírodní a kulturní dědictví. Vstup zdarma.

6.–9. října 2011 probíhá jedenáctý ročník **Mezinárodního festivalu studentských filmů v Písku**, kde soutěží filmy všech žánrů (do 30 minut). Téma festivalu zní „Milujeme film“. Jedenáctý ročník rozšíří počet zastoupených zemí v nové sekci hendikepovaných tvůrců.

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

21. září – 30. října 2011 – Matrice Patrice, Galerie Půda, Jihlava. Výstava mladých vizuálních umělců Romana Štětiny a Tomáše Moravce (finalista Ceny Jindřicha Chalupického, 2008).

10. září – 6. listopadu 2011 – Miroslav Štolfa: Černobílé elegie – obrazy, kresby, Galerie výtvarného umění v Náchodě.

29. září – 30. prosince 2011 bude v Galerii moderního umění v Hradci Králové otevřena výstava **Josef Šíma – Paříž**, kde budou k vidění jasně kolorované lepty inspirované jak samotným městem, tak i jeho básníky a spisovateli.

HUDBA

8. října 2011 se od osmé hodiny večerní koná tradiční **Setkání jihomoravských písničkářů** v klubu Jančovka v Kyjově-Nětčicích.

10.–15. října 2011 se v ulicích i v koncertních sálech Hradce Králové uskuteční sedmnáctý ročník mezinárodního hudebního festivalu **Jazz Goes To Town**. Hlavní hvězdou programu letos bude bluesový

a jazzový multiinstrumentalista, zpěvák a skladatel Jack Bruce.

TANEC

7.–14. října 2011 pořádá Studio ALTA (Praha-Holešovice) pátý ročník přehlídky současného slovenského tanečního umění **Hybaj ho!** Vystoupí Jaro Viňarský, Petra Fornayová a další.

RŮZNÉ

3.–16. října 2011 pořádá Skandinávský dům v Praze **Dny severu**. Součástí akce jsou výstavy, divadelní představení, literární čtení a filmové projekce.

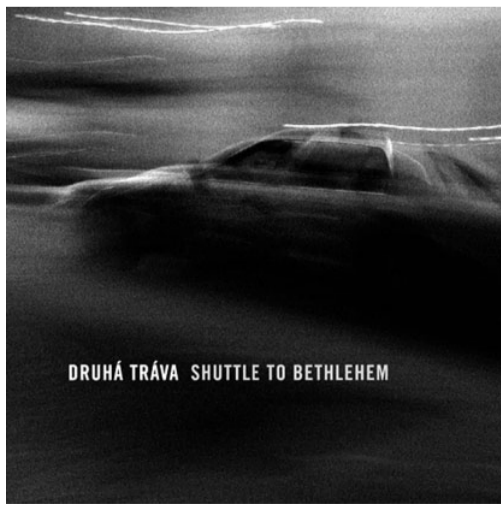
7. října 2011 uvádí Egzyl Kino Klub v Brandýse nad Labem **Večer s Martinem Ryšavým**. Ten od 18.00 promítne svůj dokumentární film *Medvědí ostrov*, pak bude číst z románu *Vrač* a nakonec zahraje s hudební skupinou Bouchací šrouby.

INZERCE

Druhá tráva Shuttle to Bethlehem

V roce svých dvacátých narozenin vydává Druhá tráva už druhé studiové album. Po CD *Marcián z Toleda* (Universal 2011), kterému dominovaly písně s českými texty Roberta Křesťana, vychází u Indies Happy Trails převážně anglicky zpívaná kolekce Shuttle to Bethlehem.

DRUHÁ TRÁVA SHUTTLE TO BETHLEHEM

GEMCO®

consulting & software

www.gemco.cz

Otázka pro:

Michala Haška

Odvoláním ředitelky Gymnázia Josefa Jungmana v Litoměřicích Evy Bulasové přešel do nové etapy téměř dvouletý příběh, v konečné fázi tuhý zápas občanské veřejnosti nejen s ředitelkou, ale především s Radou Ústeckého kraje. Ta usilovně držela paní Bulasovou ve funkci, a to i přes věcně doložené protesty. Protože v kraji má většinu ČSSD, jejíž je ředitelka členkou, vnímali to protestující občané jako politické krytí či spíše zvlášť. K popularitě ČSSD to nepřispělo. Do případu se nakonec vložilo i několik významných představitelů ČSSD, což zřejmě napomohlo posunu. Předpokládáte, že se o tomto případu, který z lokálního sporu přerostl ve spor symbolický, bude na stranickém fóru mluvit a bude nějak reflektován? Jak byste se v podobném případě zachoval vy jako hejtman?

Jihomoravský kraj se z důvodu nástupu početně slabších ročníků studentů v posledních měsících intenzivně zabýval tématem optimalizace středních škol. Uvědomuji si, že nejde o krok populární, ale o výraz odpovědnosti do budoucna, který podpoří kvalitu středoškolského vzdělávání v Jihomoravském kraji. Navíc zajistí úsporu veřejných prostředků ve výši stovek milionů korun z krajského rozpočtu.

Zásadní význam jsme proto přikládali diskusi se všemi stranami, abychom srozumitelně vysvětlili naše argumenty představitelům škol, rodičů i studentů. Na základě široké debaty s veřejností i řediteli škol pak vedení kraje připravilo projekt optimalizace středních škol, ke kterému se navíc mohli na Zastupitelstvu Jihomoravského kraje znovu vyjádřit jak představitelé škol, tak i veřejnost.

Jsem rád, že výsledné řešení podpořili jak zastupitelé koalice ČSSD - KDU-ČSL, tak všech dalších politických stran zastoupených

v zastupitelstvu kraje. Chci proto poděkovat všem zastupitelům, kteří v hlasování podpořili optimalizační kroky Jihomoravského kraje, protože se jedná o zodpovědné rozhodnutí. Jako hejtman vyjadřuji přesvědčení, že optimalizace přinese zkvalitnění středoškolské soustavy v kraji.

Jsem pevně přesvědčený, že odpovědní politici musí činit i kroky, které jsou nepopulární a pro část veřejnosti někdy i bolestivé. Vždy je ale třeba tyto kroky s lidmi prodiskutovat a vysvětlit je. Nelze pouze dogmaticky rozhodovat a nebrat přitom ohled na názory lidí, kterých se taková rozhodnutí dotýkají. Pokud toto politici dokážou, mohou spravedlivě a rozumně řešit i takové problémy, jako tomu bylo v případě Ústeckého kraje a gymnázia v Litoměřicích.

Michal Hašek (1976) je prvním místopředsedou ČSSD a hejtmanem Jihomoravského kraje.

Red. pozn.: K textu se v tomto čísle vztahuje ještě článek Jiřího Plocka na straně 2.

FEJETON PETRA KOVÁŘE

Náskok

Skočit si na jedno, nebo na kafe, nebo na oběd je krásně lživé spojení. Svářící se slova v něm vyjadřují, jak málo času máme, že posezení s přáteli nebo hlavní jídlo dne je třeba řešit skokem. Cesta, jak se ujistíme, nezabere víc, než bys řekl hop! A událost samotná se díky tomu může malinko protáhnout. Odskočit si na oběd ale kupříkladu takového Siciliána ani nenapadne. Pojem, který je spojován s vykonáním malé potřeby, by nepatřičně kontrastoval s čtyřhodinovou polední siestou.

Na sklonku letošního srpna jsem si s přáteli odskočil do Bosny. Jenom tak na burek a bosenskou kávu. Protože jsme na celý odskok měli jen čtyři dny, rozhodli jsme se přesunem na Balkán ztratit času co nejméně. Zdálo by se, že toto, právě tak jako při návratu snaha přijet alespoň tři hodiny před nástupem do zaměstnání, bude postačující motivací. A ne, že by nebylo! Přesto je třeba největší zásluhu připsat malé krabičce dnes již samozřejmě doplňující interiér každého vozu. Elektronická navigace zářila po oltářním způsobu nad palubní deskou a poutala naše zraky víc, než krajina za okny. Silnice se na displayi zobrazuje různově. Nejen že jsme díky ní volili nejpřímější trasu, že jsme se bez jejího hlasu nedokázali rozhodnout, jestli ke krátkému noclehu sjet ze silnice vlevo, nebo vpravo, takže jsme nesjeli, ale navíc nás poháněla kupředu stále aktualizovaným časovým údajem předpokládaného dojezdu k cíli.

Jak sdělují internetové stránky mobil.cz, je to jev zcela běžný: podle studie britské pojišťovny Sainsbury's celá pětina britských řidičů

připustila, že se snaží překonat dojezdový čas stanovený jejich navigací.

Je jisté jen otázkou několika málo chvil, než tuto zdravou snahu vymanit se z diktátu využijeme pro širší masy, než jsou řidiči. Už nyní samozřejmě existují navigační aplikace pro mobilní telefony, jimiž kupříkladu vyhledáte nezadanou dívku ve svém nejbližším okolí nebo zjistíte, na kterém pískovišti si hrají vaši přátelé. Podstatné ekonomické plody však přinese až permanentní navigace občana. Hle: předpokládaný čas příchodu na nádraží, předpokládaný čas vyplivnutí zubní pasty, četby knihy, orgasmu, usnutí... Úkony by se postupně mohly zrychlit natolik, že bychom v jednom dni stihli dny dva, podobně jako je blíže rovníku obvyklá dvojitá sklizeň. Podstatné přitom je, že efektivita je nesena zábavou. Počítačová hra ve skutečnosti, s průběžným, řekněme půlročním, vyhodnocováním výsledků. K tomu by byl určen televizní pořad a pořadí by každému přišlo domů poštou, podobně jako výpisy z bankovního účtu. Jakýmsi vyšším levelem by bylo stanovení životaschopnosti, tedy předpokládaný čas smrti při stávajícím tempu. Hráčským úspěchem je pak dosáhnout co nejkratších časů v jednotlivých úkonech při co nejdělsím čase života.

K oddálení předpokládaného času smrti lze orientačně použít „získávání zážitků“. Zážitek je injekcí života, osvěží, inspiruje. Sbírejte zážitky a žij déle! Minimalizuj čas nezbytný pro jejich vstřebání! Je možné inkasovat dva a více zážitků naráz? Klasické „na křižovatce

zahněte doleva a po stu metrech seberte zážitek“ umožní člověku rozhodnout se, zda půjde nejkratší cestou do zaměstnání a získá body za rychlost, nebo si trochu zajde, ale vylepší si tím skóre životaschopnosti.

V Sarajevu, kousek od místa, kde přes nesporný zážitek předběhl svůj předpokládaný čas smrti Ferdinand d'Este, jsme potkali mladého muže muslimské víry a nemalé výřečnosti. V blahodárném čase Ramadánu prý jeho firma stihne úplně všechno, zatímco zbytek roku, kdy se přes den mohou věnovat jídlu, stále nestíhají. V konverzačním tématu, kolik života spolyká jídlo, jsme pak zatajili, že jsme tu jen na skok - na burek a na kávu. Cestou zpět jsme předběhli předpokládaný čas příjezdu o hodinu a dvacet šest minut.

KALENDÁRIUM

bylo

13. října 1492 se Kryštof Kolumbus vylodil na Bahamách.

9.-16. října 1729 se v Praze konaly mohutné oslavy svatořečení Jana Nepomuckého. Ve Svatovítském chrámu se sloužilo na čtyři sta mší a podáno bylo přes dvě stě tisíc svatých přijímání. Do Prahy přišly statisíce lidí.

13. října 1775 byl schválen nový studijní řád pro gymnázia, který snižoval studium na pět let; tvořily ho tři třídy tzv. gramatikální a dvě třídy tzv. humanitní. Čeština byla ze středních škol úplně vyloučena, naopak znalost němčiny byla podmínkou přijetí do gymnázia.

Od 4. října 1787 pobývá Wolfgang Amadeus Mozart po dobu šesti týdnů v Praze, aby zde provedl svou operu Don Giovanni. Mozart si najal pokoje v hostinci U Tří lvů na Uhelném trhu. Ve svých dopisech přitelil píše: „Vše se zde vleče, protože zpěváci, kteří jsou líní, odmítají nacvičovat ve dnech, kdy mají představení, a nervózní a ustrašený impresárió je k tomu nepřinutí.“ V posledním říjnovém týdnu někteří zpěváci onemocněli, navíc dosud scházela předehra. Premiéru nakonec provázal aplaus.

15. října 1815 počíná Napoleonův nucený exil na ostrově Svatá Helena.

4. října 1829 požádal František Palacký o úřední souhlas k přípravě českého encyklopedického slovníku; přípravou byl pověřen tříčlenný redakční kolektiv: Josef Jungmann, Josef Svatopluk Presl a František Palacký. Tento úkol byl však nad síly a možnosti tehdejší české vědy a vedl jen k založení Sboru pro vědecké vzdělávání řeči a literatury české na půdě Vlasteneckého muzea.

16. října 1854 se v Dublinu narodil Oscar Wilde.

2. října 1860 vyšlo první číslo časopisu Čas, vydávaného advokátem Aloisem Krásou; jednalo se (po několika letech) o první politický list českých liberálních politiků, který se však neprosadil. Jeho roli převzaly od 1. ledna 1861 Národní listy, o jejichž koncesi požádal Julius Grégr.

4. října 1919 vláda vypsala druhou státní půjčku „na vybudování republiky“, v únoru 1920 byla vypsána třetí státní prémiová půjčka na oživení pracovního ruchu.

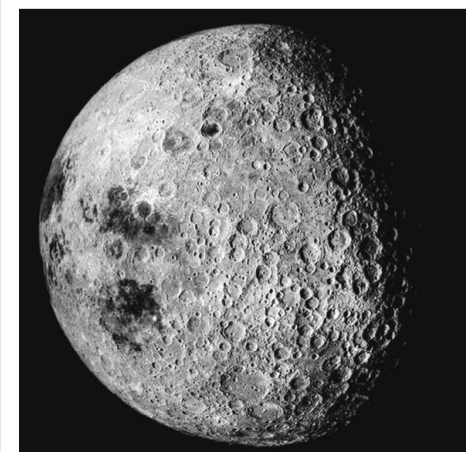
5. října 1920 byl ustaven umělecký svaz Devětsil, sdružující levicové básníky, spisovatele, malíře, architektu, divadelníky i teoretiky. Prvním předsedou se stal Vladislav Vančura.

16. října 1941 byl z Prahy odeslán první transport Židů do ghetta v Lodži; do Terezína přijeli první Židé 24. listopadu toho roku.

7. října 1950 Čína anektovala Tibet.

7. října 1959 sovětská sonda Luna 3 poslala historicky první fotografie odvrácené strany Měsíce.

-ms-

MÁM ZÁJEM O PŘEDPLATNÉ KULTURNÍCH NOVIN

Roční (čtrnáctideník - 26 čísel, 12 stran) **650 Kč**

Jméno

Příjmení

(firma)

Adresa

PSČ

E-mail:

Datum

Podpis

KULTURNÍ NOVINY 8/2011.

Vyšlo 3. října 2011.

Vydavatel: Kulturní noviny - vydavatelské a mediální družstvo, Bratislavská 48, 602 00 Brno.

Registrace periodického tisku: MK ČR E 19722, ISSN 1804-8897.

Redakce: Jiří Plocek - šéfredaktor, Veronika Dopitová, Martina Schneiderová, Iveta Šedová, Jakub Grombří, Petr Kovář.

Korektury: Světlana Kopřivová, Martina Vohrálková.

Typografie: Miroslav Švejda. Návrh logotypu: Pavel Brabec. Kresby: Aleš Čuma. Tisk: Ringier Axel Springer Print CZ.

Informace o distribuci: druzstvo@kulturni-noviny.cz. Informace o předplatném: info@kulturni-noviny.cz. Kontakt na redakci: redakce@kulturni-noviny.cz.

Projekt se uskutečňuje za finanční podpory Ministerstva kultury ČR. Vydáno za finanční podpory statutárního města Brna.

B | R | N | O